№ 43 ՇԱԲԱԹ ԱՊՐԻԼԻ 12 **1897** ՇԱԲԱԹ ԱՊՐԻԼԻ 12 № 43

ՔՍԱՆՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կէս տարվանը 6 ռուբ.
Առանձին համարները 7 կոպէկով.
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».
Տելեֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից)
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.
Տելեֆոն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՇԱԲԱԹՆԱԿՎՈՒՄ Է
„ՄՇԱԿ“
(25-ՐԴ ՏԱՐԻ)
ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐԻ
ՆԵՐԿԱՅ 1897 ԹՒԱԿԱՆԻ
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ
Տարեկան գինը՝ 10 ռուբլի, կէս տարվանը՝ 6 ռուբլի
Հասցէն. ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ». Արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction «MSCHAK»

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Զատկի մեծ տօնը. Կաստելեարի կարծիքները. —ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Օրէցօր. Մատենագրութիւն. Գաղթականների առիթով. Գաղթականների օգտին. Քաղաքային դումա Գանձակում. Նամակ Շուշուց. Նամակ Էջմիածնից. Նամակ ՆորԲայազէտից. Նամակ Խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Հայ օրբերի վիճակը. Պատերազմի դաշտից. Յունաստան և Թիւրքիա. Նամակ Անգլիայից. Նամակ Պարսկաստանից. Նամակ Բոլգարիայից.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Օրհնեալ լինիս.

ԶԱՏԿԻ ՄԵԾ ՏՕՆԸ

Տասն և ինն դար մեզանից առաջ աշխարհի սովորական մահերի մէջ տեղի ունեցաւ մէկը, որ հռչակվեց յաղթութիւն և դարձաւ յաւիտեան անմոռանալի, միշտ զեղաջիջաղ տօն:

Դա աստուածային նահատակի մահն էր:

Գաղափարը—զթութեան, սիրոյ, եղբայրութեան, հաւասարութեան գաղափարը—չէր ընդունում աշխարհը: Հարկաւոր էր գաղափարի նուիրագործութիւնը աշխարհային կարգով: Արիւնը թափվեց գաղափարի վրա և անմահացրեց նրան: Ուրիշ կերպ եսամոլ, քսրացած աշխարհը չէր հասկանում նրան:

Քանի որ սուրբ գործը քարոզվում էր հրապարակներում, չը կար պատուր: Իսկ երբ կատարվեց սպանութեան գործը, երբ անմեղի արիւնը դարձաւ մի սոսկալի անարգարութեան փաստ, այն ժամանակ միայն քարոզը դարձաւ հրային, այրող պարզութիւն և մարդկութիւնը բաց արաւ իր ծոցը, ընդունեց նրան:

Այսպէս յաղթեց վշտահար, անարգված մարդը: Նա իրան պահում էր փոքրիկների, զրկվածների շրջանում և քանի որ զոհ չէր, տանում էր աշխարհի անարդարութեան բոլոր ծանրութիւնը, ծաղրի առարկայ դարձած մի բողոք էր: Բայց երբ արհամարհեց տանջանքները, երբ մերկ ու անպաշտպան կրծքով դուրս եկաւ ուժեղ ու փայլուն կերպարանքի տակ դատող չարութեան դէմ, երբ սպանողների սրերի միջով անցաւ, տարաւ իր ուսերի վրա նուիրական գաղափարը և մահը զրկեց ինչպէս քաջ զինուոր, նա դարձաւ ոյժ, դարձաւ մի մեծութիւն, որ նուաճեց աշխարհը: Դա մահ չէր, ոչնչութիւն չէր. դա անմահութեան ամենամեծ խորհուրդն էր, որ մահկանացուին տանում է, խառնում աստուածութեան հետ:

Եւ այնուհետև այդ խաչը, փշեայ պսակը, անմեղ արիւնի կաթիլները օրինակ դարձան աշխարհի համար ամեն ժամանակ, երբ անմահ գաղափարները պաշտպանել էր հարկաւոր: Թոյլը, թշուառը, հարատահարվածը հոգեկան անսպառ ոյժ ստացաւ և նայելով այդ խաչին, կարողացաւ պահվել, տանջվել, մեռնել, առաջնորդող ասաղ ընտրելով զթութեան, սիրոյ, ազատութեան գաղափարը:

Թշուառի, հարատահարվածի այդ տոկունութեան, այդ ներքին անսասան կարողութեան առաջ խորտակվեց կռապիտ, ամեհի մարմնական ոյժը: Ճիշդ է, այդ ոյժը արիւնով լուաց աշխարհը, ճիշդ է, նա էր որ փոփոխութիւններ մտցրեց պատմութեան մէջ, տակն ու վրա արաւ նրա էջերը: Բայց երկնքի տակ միակ պանծալի, միակ նուիրական սրբութիւն մնաց այն նահատակութիւնը, որ թոյլը, անզօրը արաւ իր մեծ ուսուցչի անունով:

Կռապիտ, դաժան, ամեհի ոյժը երբէք չէ կրթել մարդկութիւնը, երբէք նրա բարերարը չէ հանդիսացել և չէ արժանացել ոչ նրա համակրութեան, ոչ նրա երախտագիտութեան: Սուրբ, նուիրական է եղել այն զոհը, որ բերել է թոյլը, զրկվածը, նա, որ փոքրիկ է, բայց արդարութիւն պահանջել գիտէ, նա, որ զիմում է անձնազոհութեան՝ իր մարդկային զգացմունքները պաշտպանելու համար:

Եւ այս մեծ տօնին այդպիսիները միշտ դուրս են գալիս իրանց տանջանքների տեղից, նայում են աշխարհին, ուր ամեն ինչ շքեղ և հանդիսաւոր կերպով փառաբանում է խաչի յաղթութիւնը: Եւ անձնուէր պատրաստականութեամբ, որ այնքան վսեմացրեց երկնային վարդապետի փշեայ պսակը, ձգտում են զէպի այն գաղափարը, որ հողի վրա հաստատվում է արիւնով և քրտինքով... Զատիկը գաղափարի յաղթութեան տօն է: Շնորհաւոր լինի այդ Զատիկը:

ԿԱՍՏԵԼԵԱՐԻ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐԸ

Ժամանակակից Սպանիայի ամենանշանաւոր մարդկանցից մէկը, յայտնի հրապարակախօս և պատմաբան Էմիլիո Կաստելեար, «La Publicidad» լրագրում տպել է «El mahometanismo y el cristianismo en el Oriente» վերնագրով մի հետաքրքիր և ոգեորված յօդուած, որ նուիրված է Թիւրքիայի անցեալին, ներկային և ապագային: Առաջ ենք բերում մի քանի քաղուածքներ այդ յօդուածից:

Եւրոպայի պատմական կեանքի պատերազմական շրջանում երեսց իսլամը: Կաթոլական կուլտուրան ծածկված էր սառը մոխրի տակ. Բիւզանդիոնը, ուժասպառ եղած աստուածաբանական տենդով, անզօր ընկած էր մշտական աբստրակցիաների մէջ, որպէս ծանր զառանցանքների մէջ... Այդ զառամեալ աշխարհի հետ ընդհարվեց պատերազմական կրօնը իր խիստ դիսցիպլինայով, սրի ոյժով պրօպագանդայի սկզբունքով: Երբ ամբողջ Եւրոպան խորասուզված էր ցնորական քնի մէջ, անտրոյ տեսիլների մէջ, նոր կրօնը նայում էր երկրի վրա, ապրում էր իրական աշխարհում: Բայց հէնց որ վերածնութեան գարունքի առաջին շունչը սկսեց տաքացնել Արևմուտքը, իսլամը յետ քաշվեց զէպի Արևելք: Հանգամանքների, կլիմայի, ցեղի ծնունդը,—նոր կրօնը,—անխուսափելի կերպով սկսեց գնալ զէպի անկումն, որովհետև նրա հիմքերը հզօր Կրիշնայի կամքը, աստուածութեան կամքը, սկսեց կոյսին քաշել զէպի բանաստեղծի սիրտը, իսկ նոյն միջոցին Վալմիկիի սիրտը դարձրեց թափանցիկ, ինչպէս բիւրեղ:

Պարզ, ինչպէս ամառնային օր, հանգիստ, ինչպէս Գանգէսի ալիքը, կոյսը մուտ գործեց իր համար նշանակած տեղը: Բայց յանկարծ նա աւելի խոր նայեց Վալմիկիի սրտի մէջ. նրա դէմքը գունատվեց և սարսափը ցնցեց նրան, ինչպէս թռչող քամին: Եւ Կրիշնան զարմացաւ:

—Մարդացած ծաղիկ, հարցրեց նա,—մթթէ դու բանաստեղծի սրտիցն էլ ես վախում:

—Աստուած իմ,—պատասխանեց աղջիկը,—ուր հրամայեցիր, որ ես բնակվեմ: Այս սրտի մէջ ես տեսայ թէ լեռների ձիւնապատ գագաթներ, թէ ջրերի խորքեր, որոնք լի են օտարոտի արարածներով, թէ մրրիկներին ու փոթորիկներին մատնված դաշտավայրեր, թէ Էլլօրայի մութ այրերը... Եւ ես էլի վախում եմ, ով աստուած:

Սակայն ողորմած ու իմաստուն Կրիշնան ասաց.

—Հանգստացիր, մարդացած ծաղիկ: Եթէ Վալմիկիի սրտի մէջ միայն ձիւնակոյտեր կան, եղիր գարնան ջերմ շունչ, որ հալեցնում է նրանց. եթէ այնտեղ ջրային անդունդն է՝ եղիր մարգարտատատ այդ խորութեան մէջ. եթէ այնտեղ խուլ ու լայնատարած դաշտ է, սփռիր նրա վրա երջանկութեան ծաղիկներ. եթէ այնտեղ Էլլօրայի մռայլ այրերն են, եղիր այդ խաւարի մէջ լոյսի ճառագայթ:

Իսկ Վալմիկին, որ այդ միջոցին նորից խօսելու շնորհը ստացաւ, աւելացրեց.

—Եւ օրհնեալ լինիս...

Տիկին Մ.

Բելգրադ.

Եւ կոյսը սկսեց շշնջալ այնպէս հանդարտ, ինչպէս շշնջում են լօտոսի սպիտակ թերթիկները, երբ նրանց գուրգուրում է ամառնային քամին:

—Տէր! դու ինձ տուիր շունչ և կենդանութիւն, բայց ուր կը հրամայես ինձ ապրել: Դու գիտես, տէր, որ երբ ես ծաղիկ էի, դողում էի և սեղմում տերեւիկներս քամու ամեն մի հանքից: Ես վախում էի յորդահոս անձրևներից ու փոթորիկներից, վախում էի որոտներից ու կայծակներից, մինչև անդամ արեւի այրող ճառագայթներից: Դու հրամայեցիր, որ ես լօտոսի մարմնացումը լինեմ և ահա ես պահպանեցի իմ բնութիւնը, և այժմ վախում եմ երկրից և այն ամենից, ինչ ապրում է նրա վրա... Ո՞րտեղ կը հրամայես, որ ես ապրեմ:

Կրիշնան բարձրացրեց իր իմաստուն աչքերը զէպի աստղերը, փոքր ինչ մտածեց և ապա հարցրեց.

—Կամենում ես ապրել լեռների գագաթների վրա:

—Այնտեղ, տէր, ձիւն է և ցուրտ, ես վախում եմ:

—Եթէ այդպէս է, ես քեզ համար բիւրեղից պալատ կը չինեմ լճի յատակի վրա:

—Ջրի խորքերում սողում են զեռուններ և զանազան հրէշներ. ես վախում եմ, տէր:

—Կամենում ես անվերջ դաշտավայրեր:

—Ո՜հ, տէր, փոթորիկները ու մրրիկները կոխկրտում են դաշտավայրերը, ինչպէս վայրի անասունների հօտեր:

—Ապա ինչ անեմ քեզ հետ, մարդացած ծաղիկ: Հա, Էլլօրայի այրերում ապրում են սուրբ անապատականներ... Կամենում ես ապրել աշխարհից հեռու, այրի մէջ:

—Այնտեղ մութ է, տէր, ես վախում եմ:

Կրիշնան նստեց քարի վրա և գլուխը դրեց ձեռքերի վրա: Աղջիկը կանգնած էր նրա առաջ ահ ու դողի մէջ:

Նոյն ժամին արշալոյսը սկսեց լուսաւորել երկնքի արևելեան կողմը: Նա ոսկեզօծեց լճի մակերեսոյթը, արմաւենիները ու բամբուկները: Նրա հրաւէրին միաձայն արձագանք տուին վարդագոյն արագիլները, կապոյտ կռունկները և ջրերի սպիտակ կարապները, սիրամարգները ու բենգալները անտառների մէջ, իսկ սրանց ձայնակցելով, հնչեցին լարերը, որոնք ձգված էին մարգարիտի խեցեմորթի վրա, և մարդկային երգի խօսքերը: Կրիշնան սթափվեց իր մտածմունքներից և ասաց.

—Դա բանաստեղծ Վալմիկին է, որ ողջունում է արեւի ծագումը:

Բացվեցին լիանա բոյսերը ծածկող ծաղիկների ծիրանագոյն չարանները և լճի ափին երևաց Վալմիկին:

Տեսնելով մարդու կերպարանք ընդունած լօտոսին, նա ընդհատեց իր երգը: Մարգարիտի խեցեմորթը կամացուկ վայր ընկաւ նրա ձեռքից, և նա ձեռքերը կախ՝ կանգնած էր անշարժ, կարծես, մեծ Կրիշնան նրան դարձրել էր առեղերեայ մի ծառ:

Իսկ աստուածը ուրախացաւ տեսնելով նրա այդ զարմանքը իր նոր ստեղծագործութեան առաջ և ասաց.

—Զարթիր, Վալմիկի, և խօսիր:

Եւ Վալմիկին չշնջաց.

—Սիրում եմ...

Միայն այս խօսքն էր նա յիշում և միայն այս խօսքը կարողացաւ արտասանել:

Կրիշնայի դէմքը մի ակնթարթում պարզվեց:

—Աքանչելի աղջիկ, ասաց նա, ես գտել եմ քեզ վայել տեղ, բնակվիր բանաստեղծի սրտում:

Իսկ Վալմիկին մի անդամ էլ կրկնեց.

—Սիրում եմ...

Հզօր Կրիշնայի կամքը, աստուածութեան կամքը, սկսեց կոյսին քաշել զէպի բանաստեղծի սիրտը, իսկ նոյն միջոցին Վալմիկիի սիրտը դարձրեց թափանցիկ, ինչպէս բիւրեղ:

Պարզ, ինչպէս ամառնային օր, հանգիստ, ինչպէս Գանգէսի ալիքը, կոյսը մուտ գործեց իր համար նշանակած տեղը: Բայց յանկարծ նա աւելի խոր նայեց Վալմիկիի սրտի մէջ. նրա դէմքը գունատվեց և սարսափը ցնցեց նրան, ինչպէս թռչող քամին: Եւ Կրիշնան զարմացաւ:

—Մարդացած ծաղիկ, հարցրեց նա,—մթթէ դու բանաստեղծի սրտիցն էլ ես վախում:

—Աստուած իմ,—պատասխանեց աղջիկը,—ուր հրամայեցիր, որ ես բնակվեմ: Այս սրտի մէջ ես տեսայ թէ լեռների ձիւնապատ գագաթներ, թէ ջրերի խորքեր, որոնք լի են օտարոտի արարածներով, թէ մրրիկներին ու փոթորիկներին մատնված դաշտավայրեր, թէ Էլլօրայի մութ այրերը... Եւ ես էլի վախում եմ, ով աստուած:

Սակայն ողորմած ու իմաստուն Կրիշնան ասաց.

—Հանգստացիր, մարդացած ծաղիկ: Եթէ Վալմիկիի սրտի մէջ միայն ձիւնակոյտեր կան, եղիր գարնան ջերմ շունչ, որ հալեցնում է նրանց. եթէ այնտեղ ջրային անդունդն է՝ եղիր մարգարտատատ այդ խորութեան մէջ. եթէ այնտեղ խուլ ու լայնատարած դաշտ է, սփռիր նրա վրա երջանկութեան ծաղիկներ. եթէ այնտեղ Էլլօրայի մռայլ այրերն են, եղիր այդ խաւարի մէջ լոյսի ճառագայթ:

Իսկ Վալմիկին, որ այդ միջոցին նորից խօսելու շնորհը ստացաւ, աւելացրեց.

—Եւ օրհնեալ լինիս...

Տիկին Մ.

Բելգրադ.

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՕՐՀՆԵԱԼ ԼԻՆԻՍ

Հնդկական զրոյց

Հենրիկ Սենկեվիչի

Մի անդամ, պարզ և լուսնկայ մի գիշեր, մեծ և իմաստուն Կրիշնան խորասուզվեց մտածմունքի մէջ և ասաց.

—Ես կարծում էի, թէ մարդը ամենագեղեցիկ արարածն է երկրիս վրա, և սխալվեցի: Ահա, ես տեսնում եմ լօտոս ծաղիկը, նա շարժվում է գիշերային քամու շնչից: Եւ որքան նա գեղեցիկ է բոլոր կենդանի էակներից: Նրա թերթիկները բացվել են լուսնի արծաթափայլ շողերից և ես չեմ կարողանում նրանից աչքս հեռացնել:

—Այո՛, մարդկանց մէջ սրա նման բան չը կայ, շարունակեց նա հոգոց հանելով:

Սակայն մի պահ յետոյ նա մտածեց այսպէս. «Մթթէ ես, աստուածս, չեմ կարող մի խօսքով ստեղծել այնպիսի մի արարած, որ լինի մարդկանց մէջ այն, ինչ որ է լօտոսը ծաղիկների մէջ: Թող այսպէս լինի, որ մարդիկ և աշխարհը ուրախանան: Լօտոս, կերպարանափոխվիր, կենդանի աղջիկ դարձիր և արի առաջս»:

Ցանկարծ թեթեակի դողաց ալիքը, կարծես ծիծեռնակի թեը դիպած լինէր նրան, գիշերը պարզվեց, լուսինը աւելի պայծառ փայլեց երկնակամարի վրա, գիշերային տարդիկները սկսեցին երգել աւելի բարձր, և յետոյ միանգամից լռեցին: Եւ կատարվեց հրաշքը. Կրիշնայի առջև երևաց լօտոսը աղջկայ կերպարանքով:

Եւ ինքը, աստուածը, զարմացաւ:

—Դու լճի ծաղիկ էիր,—ասաց նա,—եղիր այսուհետև իմ մաքերի ծաղիկը... խօսիր:

ԴՎՎԺՎՍՈՑՏ ԴՎԺՅՈՂ

«Ճշ դարձրամանոթիմի—Ամոչդաց դարձրայտաու Կով վիդս ամ վդատատատան Ազվթի դարձրայտաու ամոչ վիդոջ ամ վդատատատան Ազվթի դարձրամոթոյ դվմոջատատան Ամոչ վիդոջի Ամոչ «Հնդ» Ամոչդիտաու վիդոջիտատ դվդրամատ դվդրամատ Ամոչ դարձրամատ դվդրամատ դվդրամատ Ամոչ դարձրամատ դվդրամատ դվդրամատ Ամոչ դարձրամ

Յովհաննէսեանց 20 կ., Գ. Խաչանեանց 20 կ., Խ. Անանեանց 40 կ., Յ. Միքայէլեանց 20 կ., Ս. Մէլքումեանց, Ա. Խաչանեանց, Գ. Դանիէլեանց, Յ. Բաղիեանց 20-ական կ. Հայիկ գիւղացիներ՝ Խ. Սարգսեանց 50 կ., Ն. Կոստանդեանց 20 կ., Գ. Մէլիք-Ալլահվերդեանց 75 կ.: Գումարը 10 ր.:

8) Փիրջամալ գիւղից (Շուշու գաւառ), Յովհաննէս Մարգարեանցի միջոցով հանգանակած 10 ր. նուիրատուներն են՝

Փիրջամալ գիւղացիներ՝ Ի. Բէկլարեանց, Մարիամ Բէկլարեանց, օր. Սաթինիկ Բէկլարեանց, օր. Վարսենիկ Բէկլարեանց, Մ. Բէկլարեանց, Յ. Մարգարեանց, Մ. Յարութիւնեանց, Հ. Զաւատեանց, Ա. Դաւլաթեանց, Ի. Մարգարեանց մի-մի ռուբլի:

9) Բագուից, Բաղդասար Յով. Սարգսեանից 40 ռուբլի:

10) Բալախանիից, Դ. Ջանումեանցի միջոցով, Ա. Ծատուրեանցի հանքերի և գործարանի ծառայողներից հանգանակած՝ 29 ր. 60 կ. նուիրատուներն են՝

Ի. Հայրապետեանց, Վ. Մամիկոնեան, Հ. Եդգարեան, Մ. Ղորղանեան, Աս. Ծատուրեան, Ա. Ղահրամանեան, Յ. Յովսէփեան, Ոմն՝ մի-մի ր., Ա. Պետրոսեան 1 ր. 84 կ., Կ. Տէր-Սարգսեան 88 կ., Ա. Գէորգեան 85 կ., Գ. Հայրուսեան 75 կ., Ա. Մ.-Շահնազարեան, Բ. Բէգլարեան 50-ական կ., П. Качаевъ 70 կ., А. Табаковъ 57 կ., Ե. Սարգսեան, Е. Худяковъ, Խ. Խաչատուրեան, Ոմն, Р. Зульфи-оглы, Թ. Ամիրէգեան, Ա. Դաւթեան, Խ. Գիւլմսիրեան, Գ. Ջանումեան, Յ. Ջանումեան, Յ. Մարտիրոսեան, Յ. Ղազարեան 50-ական կ., М. Мамедяровъ 45 կ., Մ. Հայրապետեան 45 կ., И. Исмаилъ-оглы, Մ. Արքէլեան, Թ. Խաչատուրեան 40-ական կ., Մ. Մէլիքսէթեան 30 կ., Ա. Յարութիւնեան 30 կ., Մ. Յակոբեան 25 կ., Ղ. Միրզոեան 27 կ., Ա. Մայիլեան 25 կ., Հ. Միքայէլեան 25 կ., Յ. Համբարձումեան, Մ. Խաչատուրեան, Ղ. Յովհաննէսեան, Ծ. Բաբաջանեան, Մ. Տէր-Աստուածատուրեան, Յ. Մաթէոսեան, Դ. Յարութիւնեան, Յ. Ալանվերդեան, Զ. Խաչատուրեան, Ս. Թաթիոսեան, Ն. Հայրապետեան, Բ. Մարտիրոսեան, Զ. Յակոբեան, Կ. Նարինեան, Բ. Նարինեան, Մ. Ղարախանեան, Շ. Ղուկասեան, Ա. Տէր-Սարգսեան, Մ. Մարտիրոսեան, А. Соколовъ, Հ. Սահակեան, Մ. Մնացականեան, Յ. Տէր-Խաչատուրեան, Խ. Բէգլարեան 20-ական կ., Յ. Տ.-Խաչատրեան 16 կ., Խ. Բէգլարեան 10 կ., М. Наби-оглы 3 կ., Ա. Մարտիրոսեան, Կ. Բահաթրեան, Մահտաի Գէորգ, 20-ական կ.: Գումարը 29 ր. 60 կ.:

10) Բալախանիից, Աղաջան Դիլանչեանցի միջոցով, Ն. Կրասիլնիկեանի նաթահանքի բանուորների մէջ հանգանակած, 26 ր. նուիրատուներն են՝

Ա. Դիլանչեան 2 ր. 30 կ., Ոմն 1 ր., Ա. Դիլանչեան 1 ր., Զ. Դիլանչեանց 1 ր., Խ. Իսկանդարեանց 1 ր., Ա. Գէորգեանց, Ա. Արզումանեանց, Ս. Լալայեանց, Զ. Լալայեանց, Մ. Եղանեանց, Խ. Յարութիւնեանց, Յ. Դադաեանց, Բ. Դիլանչեանց, Մ. Մարտիրոսեանց, Մ. Վարդանեանց և Բ. Յովհաննէսեանց մի-մի ռուբլի, Թ. Դիլանչեանց, Ա. Դալաեանց, Մ. Գէորգիանեանց, Գ. Յարութիւնեանց, Ս. Աղաջանեանց, Յ. Խաչատուրեանց, Մ. Բաղրեանց, Ս. Բինիաթեանց, Պ. Յակոբեանց, Պ. Խաչարեանց, Յ. Սահակեանց, Շիրազ ու Դադաշ (Թուրքեր) 50-ական կոպէկ, Պ. Մարտիրոսեանց, Կ. Սիմոնեանց, Յ. Մարտիրոսեանց, Ս. Բաբաեանց և Մէլիք Բիզա-խալիլ-օղլի 40-ական կոպէկ և Ա. Վանիեանց 20 կ.: Գումարը 26 ռուբլի:

12) Արուխլու գիւղից, Ռուբէն Զօրեանցի միջոցով հանգանակած, 9 ր. 10 կ. նուիրատուներն են՝

Ռ. Զօրեանց 3 ր., Ս. Ղուչչիեանց և Փրիդոն-բէգ 1 ր., Հաջի Հաջի-Ավդուլա-օղլի 1 ր., Դ. Գրիգորեանց 60 կ., Մ. Պապիեանց 50 կ., Փաշա-աղա Աղաեվ 50 կ., Մուսա Կաղօղլի 70 կ., Ոմնուս Ջալիլ-օղլի 40 կ., Գ. Մարգարեանց 40 կ., Սամադ Մոլլա-Բայրամ-օղլի 50 կ., Ա. Յակոբեանց 50 կ.: Գումարը 9 ր. 10 կ.:

Այսօր ուղարկեցինք Թիֆլիսի ասիկանապետին այդ գումարը՝ 515 ր. 65 կ., կառավարչապետին հասցնելու համար:

Ուրեմն մինչև այժմ ստացել ենք՝ 5844 ր. 67 կ., 105 ֆրանկ, 5 լիրա, 10 մարկ:

ԲԱՂԱԲԱՅԻՆ ԴՈՒՄԱՆ ԴԱՆՁԱԿՈՒՄ

(Նամակ Գանձակից)

Ապրիլի 6-ին

Անցեալ մարտի սկզբներին հանդիսաւոր կերպով բացվեց Գանձակի քաղաքային գուման: Խօսվեցին, ինչպէս ընդունված է այդպիսի դէպքերում, ճաւեր մեծամեծ խոստումներով. ապագան ցոյց կը տայ, թէ ինչպէս և ինչ չափով փայլուն խոստումներն իրագործում կը ստանան: Նոր սկսվող գործը բնականաբար միշտ ուշադրում է մարդկանց, որոնք բօպէական տպաւորութեան ազդեցութեան տակ, երբեմն առանց յետ ու առաջ նայելու, շատ ու շատ բաներ են խոստանում: Խօսելն ու խոստանալը դժուար բաներ չեն. դժուարութիւնը բարի խոստումների իրագործման մէջ է: Եթէ մեր ձայնաւորների խոստումները գոնէ մասամբ իրագործվեն, այն ժամանակ Գանձակն ուղղակի ոսք կը դնի անտեսական բարւոքման ու երջանկութեան ճանապարհի վրա:

Ձայնաւորները հայեր և թուրքեր են, թւով համարեա հաւասար: Առաջինների մէջ կան ինտելիգենտ ոյժեր, որոնց վրա բնականաբար պարտք է ընկնում օրինակելի պաշտօնավարութեամբ դրդել իրանց միւս ընկերակիցներին ևս դէպի եռանդուն, անշահասէր ու օգտաւէտ գործունէութիւն: Ազգաբնակութիւնը իր յոյսերն այդ ինտելիգենտների վրա է դրել, որոնք եթէ իրանց վրա բարձած յոյսերի գոնէ մի մասը արդարացնեն, մեծ ծառայութիւն մատուցած կը լինեն իրանց յետ ընկած ու յետ մնացած քաղաքին, իրանց «անտէր չհեարին», ինչպէս ասում են գանձակեցիները: Ժամանակ է, ժամանակ՝ վերջ դնել այդ «անտէրութեան», օգտվելով այժմեան ինքնավարութիւնից. ժամանակ է մտածել ու գործել տեղացի ինտելիգենտներին «անտէր չհեարի» բարւոքման համար: Չը պէտք մոռանալ, որ Կովկասի նահանգական, նոյն իսկ մի քանի գաւառական քաղաքներից ամենայետընկածն եղել է ու մնում է մինչև այժմս էլ Գանձակը, ուր հասարակական չհեարի մասին մտածողները, հասարակական գործով զբաղվողները տեղացի ազատների աչքում խեղկատակներ են երևում, ուր ընդհանրական գործը, ըստ գանձակեցիների, «ային-օյին» մարդկանց միայն վայել բան է համարվում: Քաղաքային ինքնավարութիւնը այժմ հնարաւորութիւն է տալիս տեղացի ինտելիգենցիային ցոյց տալ ամենքին, անխտիր թէ հային և թէ թուրքին, որ նրանք խեղկատակներ չեն, որ հասարակական չհեերը «ային-օյին» բաներ չեն, և իրանք գործիչները լուրջ և աղնիւ մարդիկ են, որոնք կոչված են ծառայելու ոչ թէ անձնական, դասակարգային, այլ ընդհանուր քաղաքային չհեերին. այդ կարելի է ցոյց տալ գործով միայն:

Իսկ եթէ ձայնաւորները բաւականան միայն Դումայի դահլիճում արտասանվող սովորական ճառերով, երբէք դրանով վերք չի բուժվի. խօսքերն անպէտք ու անտեղի են այնտեղ, ուր չը կայ կենդանի գործ: Գանձակն ունի բազմաթիւ վերքեր, շատ ու շատ անդարման «եարաներ»... Այժմեան քաղաքային ինքնավարութիւնը իր բոլոր ոյժերը պէտք է լարի բուժիչ միջոցներ գտնել այդ վերքերի համար, որոնք եթէ այսուհետև էլ անխնամ թողնվեն, կարող են իսպառ քայքայել ամեն բան:

Սա. Տէր-Աւետիքեան

ՆԱՄԱԿ ՇՈՒՇՈՒՑ

Ապրիլի 3-ին

Անցեալ օրը նահանգական դատարանի Շուշու քրէական բաժնում քննվում էր իր տեսակի մէջ մի շատ տարօրինակ գործ, որը մեզ միայն ինկվիզիցիայի դարերն է յիշեցնում: Ջաբրայէլի գաւառի Թուրք Ալիանլի գիւղի բնակիչները ոխ ունենալով հարևան խծաբերդ գիւղի հայերի հետ, հրացաններով և սրերով զինված, յարձակվում են խծաբերդի տաւարաբածների վրա, մէկին սպանում, իսկ միւսների եռեից հրացաններ պարպելով փախցնում: Սպանածին նրանք քաշ են տալիս դէպի փոքրիկ ձորակը, իսկ այնտեղից՝ սա ու ձեռը կապելով երկար ձողի են անցկացնում և ուսերին բարձած ձորնթվեր հասցնում անտառի խորքը, խարոյկ վարում և դիակը այրում, մոխիր դարձնում: Այդ տեսակ եղեռնագործութիւնից յետոյ Թուրքերը պարզ երեսով պատգամաւորութիւն են ուղարկում սպանվածի հօր մօտ և հինգ այծ փրկանք առաջարկելով, իբրև արեան դին, հաշտութիւն խնդրում: Թշուառ հայրն աղաչում է տալ իրան որդու դիակը, յայտնելով որ դա միայն կը լինի իր ամենաթանգագին փրկանքը. բայց որտեղից կարող էին նրանք դիակը տալ... Գործը բացվում է և դատարանի առաջ պարզվում ամբողջ դատնիքը: Ոճրագործներից մէկը մեռել էր, իսկ երկուսը մի և նոյն վճռի օրը, դեռ նիստը չը բացված, դատարանից փախել էին: Մնացած երեքին դատարանը վճռեց աքսորել Սիբիրի խորքերը 8—12 տարի տաժանակիր աշխատանքի և այնուհետև մինչև մահ բնակութեան Սիբիրում:

Տ.

ՆԱՄԱԿ ԷՋՄԻԱԾՆԻՑ

Մարտի 29-ին

Քարոզելու սեզօնը այսօր վերջացաւ, ուստի ուզում ենք մի ընդհանուր ակնարկ ձգել այն նիւթերի մասին, որոնք արծարծվեցին թէ Վանքի մայր Տաճարում և թէ Վաղարշապատի եկեղեցում: Վեհափառ Կաթողիկոսի քարոզից յետոյ, յաջորդ կիրակի, երեկոյեան, խօսեց Սուրբիս արքեպիսկոպոսը քրիստոնէական հոգի ունենալու մասին և իր քարոզի ամբողջ ընթացքում չեշտեց այդ հոգու բացակայութիւնը մեզանում և յորդորեց այդ հոգին արծարծել մեր մէջ: Սուրբիս սրբազանի քարոզը մեզ վրա սաստիկ ազաւորութիւն գործեց, որովհետև քրիստոնէական հոգի ունենալու ցանկութիւնը սրտի ուղղակերպակուր ձեռք բերելու ցանկութիւն չէ, որ պատուէր տաս և ստանաս, այլ երկար ժամանակվայ, մի քանի սերնդի որոշ ուղղութեամբ դաստիարակութեան արդիւնք, որից տարաբաղդաբար զուրկ ենք...

Երրորդ կիրակի երեկոյեան թէև պիտի խօսէր Գառնակերեան Գրիգոր եպիսկոպոսը, ինչպէս գիւղում յայտարարված էր, բայց Վեհափառը ցանկացաւ ինքը խօսել և խօսեց ողորմութեան մասին: Վեհափառը խօսում էր իրան յատուկ ոճով,—պարզ, անպաճոյճ, բազմաթիւ օրինակներով թէ ս. գրքից և թէ կեանքից, հեգնական եղանակով. իսկ այս բոլորը Վեհափառի քարոզի զարդերն են կազմում: Այս անգամ Կաթողիկոսի քարոզը մեզ յիշեցրեց 30—40 տարի առաջ Մկրտիչ վարդապետ Խրիմեանի քարոզները:

Չորրորդ կիրակի հերթը Մակար սրբազանինն էր. խօսեց սրտի մաքրութեան մասին, բայց այնքան երկարացրեց իր քարոզը անտեղի բացատրութիւններով, մինչև մաքուր սրտերն էլ պղտորվեցան ու թանձրացան:

Այսօր խօսեց Անանիա սրբազանը, որի քարոզը երեք որոշ մասերի կարելի է բաժանել. նախ խօսեց Գրիգոր Լուսաւորչի մասին, որովհետև ինքը կանգնած էր ս. Գրիգորի կանգնած իջման տեղում, ապա այսօրվայ աւետարանից առնելով սադուկեցի և փարիսեցի դասակարգերը, բացատրեց դրանց տարբերութիւնը, որ սադուկեցիք չէին հաւատում հոգու անմահութեան և հանդերձեալ կեանքին և այդպէս էլ քարոզում էին, իսկ փարիսեցիները առերես ցոյց էին տալիս դրանց հաւատացող, բայց գործով—ոչ: Վերջապէս սրբազանը խօսեց սիրոյ մասին: Առաջին երկու մասերը շատ լաւ էին, վերջին կտորը շատ երկարացրեց, այնպէս որ ունկնդիրների երեսին հոգնածութիւն էր նկատվում: Զարմանալի են մեր քարոզիչները. կարծում են, թէ որքան երկար խօսեն, այնքան աջող կը լինի, բայց ընդհակառակն է դուրս գալիս. Անանիա սրբազանի ձայնը քարոզչական չէ. երբ նա խօսում էր, մեզ թւում էր թէ ֆոնոգրաֆի միջոցով էինք լսում և ոչ կենդանի բերանից: Վաղարշապատի եկեղեցում խօսեցին՝ նախ Եղիա վարդապետ Զալալեան և լսողների վրա տաղտուկ տպաւորութիւն էր գործել. անձամբ ներկայ չէինք քարոզին: Երրորդ շաբաթ երեկոյեան խօսեց Կարապետ վարդապետը՝ անառակ որդու մասին: Կարապետ վարդապետը .խօսել չը գիտէ. բառերը շատ ծանր են դուրս գալիս բերանից և երբեմն էլ անկապ. նա աւելի լաւ գրում է, քան խօսում, թէև գրածն էլ սանտիմենտալ ախ ու վախերով լի է լինում: Չորրորդ կիրակի առաւօտեան խօսեց Սահակ վարդապետ Ամատունին, միաբանութեան մասին: Հայր Սահակը խօսեց ամփոփ, կարճ և գեղեցիկ օրինակներով. չը նայելով, որ քարոզը երգելով էր ասում (ինչպէս յատուկ է մեր հոգևորականներին), բայց Նիւթը այնքան լաւ էր մշակված, որ մոռացնել տուեց յիշեալ պակասութիւնը: Այս կիրակի ոչ պակաս գեղեցիկ խօսեց և Աշոտ վարդապետ Շահեանը աշխատանքի մասին՝ բնական ունենալով աստուածային պատուիրանը թէ՝ երեսիդ քրտինքով պիտի ուտես քո հացը և յորդոր կարդաց աշխատել և աշխատանքով ապրել, առանց ծանրանալու ուրիշների վրա: Հետաքրքիր է իմանալ, եթէ Էջմիածնի միաբաններից անգործների դատաստանը տրվէր հայր Աշոտին՝ ինչ կանէր...

Մեր եզրակացութիւնն այս է. բացառութեամբ մի քանի քարոզների, միւսները ժողովրդին կամ անմատչելի մնացին, կամ ոչ մի ազդեցութիւն չարին. ազդեցութիւն չանելու գլխաւոր պատճառը մենք որոնում ենք քարոզների արուեստականութեան, չինծու և ոչ սրտի խորքից բղխած լինելում:

Իսկ գաւառները, շրջակայ գիւղերը. դրանք բոլորովին զուրկ մնացին. ամբողջ միաբանութիւնից միայն Կորիւն վարդապետ Սահակեանն է, որ Վեհափառից պատուէր ստանալով յաճախ գնում է շրջակայ գիւղերը քարոզելու և մասամբ հոգեպէս մխիթարում ժողովրդին: Երբ խօսք է լինում, հարցնում էինք վարդապետին. «Հայր սուրբ, ինչու չէք գնում քարոզելու, մթթէ այդ ժողովուրդը ձերը չէ, մթթէ դէպի նրանց որ և է պարտաւորութիւն չունէք»: Միշտ պատասխան էինք լսում «Է՛հ»... Եւ այս երկու տառը, ընթերցող, այնպիսի հեգնութիւն է, որով բացատրվում է մի որոշ դասակարգի ամբողջ աշխարհայեցողութիւնը...

Х.

ՆԱՄԱԿ ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԵՏԻՑ

Ապրիլի 6-ին

Վերջապէս մեր քաղաքագլխի և նրա օգնականի հաստատութիւնը ստացվեց: Առաջին նախապատրաստական ժողովում մի քանի հարցեր լուծելուց յետոյ, ընտրվեց և մի մասնաժողով նախկին դէպուտատ Բուռնազեանցի գործերը ստանալու և հաշիւները քննելու համար, քանի որ երկար ժամանակ է, ինչ դէպուտատի հաշիւները տեսնված չեն, սպասում էին քաղաքի ինքնավարութեան գլուխ գալուն: Մասնաժողովի անդամներ ընտրված են՝ Գէորգ Արծրունի, Գէորգ Դայեանց և Ստեփան Բատիկեանց: Շատ ուրախալի երևոյթ է, որ մեր քաղաքի լիազօրները կատարեալ վստահութեամբ շատ գործեր երիտասարդներին են յանձնում:

Գաւառապետի յանձնած կայքերի մէջն է և քաղաքապատկան 4% արժէթղթերը մօտ 20 հազար ռուբլի գումարի, որը խնայված է տարիների ընթացքում:

Ջանտախտի առաջն առնելու համար կարգադրված է քաղաքը մաքրել կեղտոտութիւններից:

Ջմեռը նորից վերադարձել է, երէկ մօտ կէս արշին ձիւն եկաւ:

Կարմրուկ հիւանդութիւնը դարձեալ շարունակում է անխնայ կոտորած անել երեխաների մէջ: Այժմ մեծերն էլ են կարմրուկով հիւանդանում, քան տարեկան հասակ ունեցողներն էլ են կարմրուկ հանում:

***

ՆԱՄԱԿ ԹՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

(Շարունակութիւն)

Pro domo sua

Երևան, մարտի 24-ին

Այսքանը հերքման ամենաէական կէտի վերաբերմամբ: Տեսնենք ինչպէս են կազմված հերքման միւս կէտերը: Թող ների ընթերցողը և «Մշակի» յարգելի խմբագրութիւնը, որ մի քիչ մանրամասն եմ պատասխանում.—հերքումը ինձ վերագրում է դրեթէ բոլոր մահացու մեղքերը և գրված է մի ամբողջ վարչութեան բերանից, մի հանգամանք, որ ընթերցողին տրամադրում է հաւատալ հերքման բովանդակութեանը: Վերցնենք հերքման սկզբից 44 տող. տեսնենք որքան ճշմարտութիւն կայ այդքան տողերի մէջ և որքան սուտ:

Առաջին սուտ:—Յօդուածագիրները գրում են. «Բայց նախ պարզենք, թէ պ. Յովհաննիսեանի մատնակցութիւնը որքան է եղել գաղթականների օգտին տրված պարահանդիսին, քանի որ նա այնպէս մեծ-մեծ և օլիմպիական բարձրութիւնից չանթեր է արձակում. «Ես տարայ, ես բերի, ես գնացի, ես խնդրեցի, ես գնեցի» և այլ տաստեակ «ես»: Փաստը: Ես պարահանդէսի մասին գրել եմ երկու անգամ, մէկ հաշիւ ներկայացնելիս, որ տպվել է «Մշակի» անցեալ տարվայ 152-րդ համարում, մէկ էլ նամակիս սկզբում («Մշակ» № 10): Հաշիւը ես գիտմամբ այնպէս եմ գրել, որ չէ երևում մինչև անգամ, թէ նոյն իսկ ես մասնակցողներից մէկն եմ եղել, յամենայն դէպս ամբողջ հաշուում «ես» դերանունը ոչ մի անգամ գործ չէ ածված.

Մեր եզրակացութիւնն այս է. բացառութեամբ մի քանի քարոզների, միւսները ժողովրդին կամ անմատչելի մնացին, կամ ոչ մի ազդեցութիւն չարին. ազդեցութիւն չանելու գլխաւոր պատճառը մենք որոնում ենք քարոզների արուեստականութեան, չինծու և ոչ սրտի խորքից բղխած լինելում:

Իսկ գաւառները, շրջակայ գիւղերը. դրանք բոլորովին զուրկ մնացին. ամբողջ միաբանութիւնից միայն Կորիւն վարդապետ Սահակեանն է, որ Վեհափառից պատուէր ստանալով յաճախ գնում է շրջակայ գիւղերը քարոզելու և մասամբ հոգեպէս մխիթարում ժողովրդին: Երբ խօսք է լինում, հարցնում էինք վարդապետին. «Հայր սուրբ, ինչու չէք գնում քարոզելու, մթթէ այդ ժողովուրդը ձերը չէ, մթթէ դէպի նրանց որ և է պարտաւորութիւն չունէք»: Միշտ պատասխան էինք լսում «Է՛հ»... Եւ այս երկու տառը, ընթերցող, այնպիսի հեգնութիւն է, որով բացատրվում է մի որոշ դասակարգի ամբողջ աշխարհայեցողութիւնը...

Х.

ՆԱՄԱԿ ԹՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

(Շարունակութիւն)

Pro domo sua

Երևան, մարտի 24-ին

Այսքանը հերքման ամենաէական կէտի վերաբերմամբ: Տեսնենք ինչպէս են կազմված հերքման միւս կէտերը: Թող ների ընթերցողը և «Մշակի» յարգելի խմբագրութիւնը, որ մի քիչ մանրամասն եմ պատասխանում.—հերքումը ինձ վերագրում է դրեթէ բոլոր մահացու մեղքերը և գրված է մի ամբողջ վարչութեան բերանից, մի հանգամանք, որ ընթերցողին տրամադրում է հաւատալ հերքման բովանդակութեանը: Վերցնենք հերքման սկզբից 44 տող. տեսնենք որքան ճշմարտութիւն կայ այդքան տողերի մէջ և որքան սուտ:

Առաջին սուտ:—Յօդուածագիրները գրում են. «Բայց նախ պարզենք, թէ պ. Յովհաննիսեանի մատնակցութիւնը որքան է եղել գաղթականների օգտին տրված պարահանդիսին, քանի որ նա այնպէս մեծ-մեծ և օլիմպիական բարձրութիւնից չանթեր է արձակում. «Ես տարայ, ես բերի, ես գնացի, ես խնդրեցի, ես գնեցի» և այլ տաստեակ «ես»: Փաստը: Ես պարահանդէսի մասին գրել եմ երկու անգամ, մէկ հաշիւ ներկայացնելիս, որ տպվել է «Մշակի» անցեալ տարվայ 152-րդ համարում, մէկ էլ նամակիս սկզբում («Մշակ» № 10): Հաշիւը ես գիտմամբ այնպէս եմ գրել, որ չէ երևում մինչև անգամ, թէ նոյն իսկ ես մասնակցողներից մէկն եմ եղել, յամենայն դէպս ամբողջ հաշուում «ես» դերանունը ոչ մի անգամ գործ չէ ածված.

իսկ նամակիս սկզբում ես միայն գրել եմ, թէ «ես այդ թերահաւատների թւում չէի», որ հարկաւոր համարեցի գրել՝ բամբասանքներին վերջ տալու համար, և եթէ ես եմ յանձնել երեկոյթի արդիւնքը Նահանգապետի նշանակած յանձնաժողովին, որ անհրաժեշտ էր յիշել, որովհետև «Երևանցին» գրել էր, թէ երեկոյթի արդիւնքը «մինչև այսօր (դեկտ. 22) չը յանձնվեց վարչութեան, այլ մնաց մի քանի մարդկանց ձեռքում»։ (Հաշւում ես գրել էի՝ արդիւնքը «յանձնվեց» մասնաժողովին)։ Պարզ է ուրեմն, պ.պ. Ղարաջեան և Տէր-Մարտիրոսեան, որ դուք այդ «տասնեակ» և աւելի եսերը ուղղակի հնարել էք, իսկ ինչ վերաբերում է «մեծ-մեծ և օլիմպիական շանթեր արձակելուն», պ. Տէր-Մարտիրոսեան կարող է չիմանալ, բայց ձեզ, պ. Ղարաջեան, որ մի քանի տարի ընդհանուր պատմութեան ուսուցիչ էք եղել հայոց սեմինարիայում, ներելի չէ չիմանալ, որ շանթ (կայծակ) փոխաբերաբար կը նշանակի խիստ յարձակումն. իսկ «օլիմպիական շանթեր արձակել» հեգնօրէն ասում են ոչ այն դէպքում, երբ մէկը անհիմն պարծենում է առանց սպառնալիք ուղղելու որ և է մէկի հասցէով. այլ այն, երբ գառաները, իրանց հսկայ երևակայելով, խիստ յարձակողական յօդուածներ են գրում, կամ երբ ցախաւելով հաւաքված մարդիկ խիստ լեղու են բանեցնում մասնաւորապէս և բարոյապէս իրանցից բարձր կանգնած անձնաւորութեան դէմ, թէև այդպիսի դէպքի համար ռուսներն աւելի յարմար դարձուածք ունեն.—«громы не изъ тучи, а изъ навозной кучи», այսինքն շանթ ոչ ամպի, այլ աղբի միջից։

Երկրորդ սուտ։—Յօդուածագիրները շարունակում են.—«Պարահանդէսի ինիցիատորները եղել են տ. Անանա Գեօկչայեան և իր քոյր տ. Տիգրանեան, Նահանգապետին անձամբ ներկայացող և թոյլատրութիւն խնդրողը եղել է նրանց եղբայր պ. Ի. Մելիք-Աղամալեան, ինչպէս ինքն էլ պ. Յովհաննիսեան վկայել է «Մշակի» 152-րդ համարում։ Թոյլատրութիւնը ստանալուց յետոյ, ինչպէս առհասարակ լինում է, միացել են յիշեալ ինիցիատորներին շատ անձինք, որոնց թւում և պ. Յովհաննիսեան, ուրիշ խօսքով, նա եղել է այնպիսի մի սոսկ մասնակցող, ինչպէս և միւս 30 անձինք»։ Եւ մի քիչ յետոյ աւելացնում են.—«այն ինչ դուք, պարահանդէսի մասին լրագրութեան մէջ շարելով ձեր եսերը, ուզում էք իրացնել ուրիշների փառքը»։ Փաստ։—Պ. Ի. Մելիք-Աղամալեանին ես և պ. Լ. Ամիրխանեանն ենք խնդրել (իբրև պատգամաւոր վերը յիշված փոքրիկ խմբի կողմից) գնալ թոյլատրութիւն ստանալ։ Նոյն պ. Լ. Ամիրխանեան և ես խնդրել ենք տիկ. Ա. Գեօկչայեանին և Թ. Տիգրանեանին՝ գործի գլուխ անցնել. միւս բոլոր մասնակցող տիկիններին և օրիորդներին էլ օր Ն. Ամիրխանեան և ես ենք հրաւիրել մասնաժողով կազմելու։

Երրորդ սուտ կամ աչքակապութիւն։—«Այժմ դիմենք փաստերի. պ. Յովհաննիսեան ասում է, թէ պ. Նահանգապետը թոյլ է տուել պարահանդէսը այն պայմանով, որ արդիւնքը տրվի իր հաստատած մասնաժողովին։ Դա սխալ է. 1) պ. Նահանգապետի գրութիւնը հետևեալն է. «Проживающій въ г. Эривани Исаакъ Меликъ-Агамаловъ прошеніемъ своимъ ходатайствуетъ о разрѣшеніи ему устроить 22 ноября танцовальный вечеръ съ базаромъ, въ пользу нуждающихся переселенцевъ. Разрѣшивъ устройство означеннаго вечера, предлагаю... և այլն. ուրիշ ոչ մի պայման»։ Պ.պ. Ղարաջեան և Տէր-Մարտիրոսեան, հաւատացէք, որ մարդ միշտ ծաղրելի դրութեան մէջ է ընկնում, երբ եկեղեցում չեղած սղոսրմի Աստուած է ասում ժամից եկողին։ Ձեր առաջ բերած գրութիւնը, ինչպէս ձեից երևում է, այն թուղթն է, որ Նահանգապետի դիւանից գրում են ոստիկանապետին կամ առանձին յանձնարարութիւնների պաշտօնեաներից մէկին, որպէս զի հսկեն, որ երեկոյթը անցնի առանց դեղծումների որ և է կողմից։ Եթէ դուք կամենայիք բարեխիղճ և խելացի վարվել, կը դիմէիք ուղղակի պ. Ի. Մելիք Աղամալեանին, որ կը հաստատէր իմ գրածս, կամ տեղեկութիւն կը հարցնէիք Նահանգապետի դիւանում, որտեղից կարող էիք ստանալ պ. Մելիք-Աղամալեանի տրված խնդիրքի հետևեալ պատճէնը, որի վրա Նահանգապետի ձեռքով գրված է, թէ թոյլ է տալիս.—Покорнѣйше прошу և այլն. при семъ имѣю честь доложить, что весь сборъ будетъ переданъ въ назначенную вашимъ сіятельствомъ городскую комиссію съ спеціальнымъ назначеніемъ покупки для наиболѣе нуждающихся одежды и съѣстныхъ припасовъ». այսինքն կէտ առ կէտ այն պայմաններով, ինչպէս իմ նամակումս էր յիշված։

Չորրորդ սուտ։—«2) Եթէ այդպիսի մի պայման լինէր դրա մասին, ամենից լաւ կիմանար պ. Մելիք-Աղամալեանը և վերջին ժողովում, իր կարգադրիչ քոյրերի հետ միասին՝ չէր առաջարկի արդիւնքը տալ Բարեգործական ընկերութեան վարչութեանը»։ Փաստ։—Պ. Մելիք-Աղամալեան չէ եղել ոչ մի ժողովում և վերոյիշեալ խնդիրքը տալուց յետոյ այդպիսի առաջարկութիւն անել չէր կարող։

Հինգերորդ սուտ կամ աչքակապութիւն։—Յօդուածագիրները վերջացնում են այդ հատուածը այսպէս,—«և 3) երբ որ առաջնորդի մօտ եղած մի ժողովում, որտեղ ինքը՝ պ. Յովհաննիսեանն էլ ներկայ էր, ժողովականները եպիսկոպոսին առաջարկեցին գնալ Նահանգապետի մօտ գաղթականների օգտին ժողովարարութիւն անելու համար յանձնաժողով կազմելու, պ. Նահանգապետը պատասխանել էր, թէ Բարեգործական ընկերութիւն ունէք, նրա միջոցով կարող էք օգնութիւն հասցնել գաղթականներին»։ Փաստ։—Պ. Նահանգապետի մօտ սրբազան առաջնորդի հետ ես եմ գնացել. Նահանգապետը պատասխանեց, որ մշական մասնաժողով կազմելու թոյլատրութիւն տալ ինքը չէ կարող իր սեփական իշխանութեամբ և կարեւորութիւն էլ չը կայ այդպիսի մասնաժողով կազմելու, քանի որ Երևանում գոյութիւն ունի Բարեգործական ընկերութեան ճիւղ։ Ուրեմն կարող է Բարեգործական ընկերութեան վարչութիւնը, հարցրեց սրբազանը, ստանալ մօտերքումս տրվելիք երեկոյթի արդիւնքը։ Ոչ, պատասխանեց պ. Նահանգապետը, այդ երեկոյթի արդիւնքը իմ կարգադրութեամբ տրվելու է իմ նշանակած քաղաքային յանձնաժողովին և իսկապէս քաղաքն էլ պէտք է հոգայ սառապեալների կարիքները։

(Կը շարունակվի)

Տ. Յովհաննիսեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Մշակի» այս համարը բաղկացած է 6 երեսից։

Ջատկի տօների պատճառով, «Մշակի» յաջորդ համարը, երեքշաբթի օր, ապրիլի 15-ին, լոյս չի տեսնի։ Այդ համարը լոյս կը տեսնի ոչ թէ չորեքշաբթի օր, ինչպէս անցեալ տարիները, այլ աւելի վաղ, այն է հինգշաբթի, ապրիլի 17-ին։

Այսօր «Մշակի» հետ ուղարկում ենք մեր բաժանորդներին Յունաստանի և յոյն-թիւրքական պատերազմի բեմի քարտէզը։ Քարտէզի մի մասը պատկերացնում է Յունաստանը, այլ և Թիւրքիայի, Բոլգարիայի և Փոքր-Ասիայի մի մասը, շրջապատող ծովերով, իսկ միւս մասը՝ յատկապէս պատերազմի բեմը և այն գլխաւոր տեղերը, որոնք այժմ յիշվում են հեռագիրների մէջ։ Կիսալուսնի ձեով նշանակված տեղերը՝ թիւրքաց զօրքի դիրքերն են, իսկ խաչի ձեով նշանակված են այն դիրքերը, որ ունեն յունաց զօրքերը։ Քարտէզը պատրաստված է Թիֆլիսում։ Հատով՝ 3 կոպէկ։

Մեզ հաղորդում են հաստատ աղբիւրից, որ թոյլատրված է հայոց Բարեգործական ընկերութեան խորհրդին՝ իր հայեցողութեամբ գործադրել Դանիայից ստացված 6253 ռուբլի գումարը, ի նպաստ գաղթականների։

Այս օրերս մենք ստացանք «Oeuvre des écoles d'Orient» հանդէսի մարտ-ապրիլի համարը, որի մէջ տպված է մի շատ հետաքրքրական դոկումէնտ։ Դա թիւրքաց-Հայաստանի գլխաւոր նահանգներից մէկի հոգևորականութեան և ժողովրդի մի ընդարձակ տեղեկագիրն է, որ վերին աստիճանի մանրամասն և ճիշդ կերպով նկարագրում է հայ ազգաբնակութեան այժմեան անտանելի դրութիւնը Փոքր-Ասիայում։ Հայր Շարմրան, որ ստացել է այդ տեղեկագրի պատճէնը և տպագրել իր հանդէսի մէջ, յայտնում է, որ նա ուղարկել է այդ տեղեկագրի թարգմանութիւնը Բէրլինի դաշնադիրը ստորագրող եւրոպական վեց մեծ պետութիւններին ի տեղեկութիւն։

—

Կ. Պոլսի լրագիրները հաղորդում են, որ Օրմանեան պատրիարքը Սրվազի առաջնորդ Պետրոս եպիսկոպոսին է ուղարկել Թոքատ՝ այնտեղի կոտորածների գործի քննութեանը մասնակցելու համար։ Ինչու համար։ Ինքը Օրմանեան լաւ գիտէ, որ դա մի դատարկ ձև է. որը ոչինչ հետևանք չը պիտի ունենայ։ Ապա ուրեմն ինչ հարկ կայ մասնակցել մի չինծու քննութեան, որից էլի պէտք է սպանողները արդար դուրս գան...

—

Մենք ստացանք հետևեալ տեղեկութիւնները Թիֆլիսում ապրող յոյներից. «Բաթում ապրող յոյները ստացել են հեռագիր Ռումինիայից, որը հաղորդում է հետևեալը. «Ապրիլի 9—10-ին, յոյները յետ մղեցին թիւրքերին, վերցրին երկու քատարէա, և հետևում են յետ նահանջող թիւրք զինուորներին»։

—

Մենք հաղորդել էինք, որ Կովկասի կառավարչապետի կարգադրութեամբ, գաղթականների փողից էլի 3000 ռուբլի պէտք է յանձնվի Թիֆլիսի նպաստող մասնաժողովին։ Այժմ մեզ հաղորդում են, որ կառավարչապետը կարգադրել է տալ ոչ թէ 3,000, այլ միայն 500 ռուբլի, որ և այսօր, չարաթ օր, պէտք է բաժանվի գաղթականներին Մասնաժողովի գրասենեակում, Աբբաս-Աբադակայա հրապարակի վրա։

—

Թիֆլիսի պարսից նոր ընդհանուր հիւպատոս Մուրթուզա խան Միլիմանիր-Միլլը ապրիլի 9-ին, ինչպէս հաղորդում է «Тифл. Листокъ» լրագիրը, ընդունեց Թիֆլիսի պարսկահպատակ հայ համայնքը։ Հայերը չնորհաւորելով նոր հիւպատոսի գալուստը, մի և նոյն ժամանակ իրանց խորին երախտագիտութիւնը յայտնեցին Շահի կառավարութեան այն պաշտպանութեան համար, որ նա ցոյց է տալիս իրանց եղբայրակիցներին Պարսկաստանում։ Պատասխանելով հիւպատոսը հետևեալն ասաց. «Ուրախ եմ, որ լսում եմ ձեզանից այդ. այո, մեր կառավարութիւնը տուել է և կը շարունակի տալ Պարսկաստանում ապրող հայերին բոլոր իրաւունքները և առանձնաշնորհութիւնները, որոնք վայելում են իր միւս հպատակները. հայերը նոյնպիսի յարգանք են վայելում, ինչպէս և Շահի բոլոր հաւատարիմ հպատակները և հազիւ թէ թաւրիզի վերջին անկարգութիւնները, որոնք պատահական բնաւորութիւն ունեն, կարող են առիթ լինել, որ կառավարութիւնը փոխէր իր ընթացքը։ Դուք, այստեղ ներկայ եղողներդ, նոյնպէս ձեր կողմից պէտք է յորդորէք ձեր եղբայրակիցներին, որ նրանք ամբոխին այդպիսի դէպքերի համար առիթ չը տան. մենք ձեզ հետ, երկու ժողովուրդներս, իբրև մի հայրենիքի զաւակներ, ապրում, ինչպէս մինչև այժմ, պէտք է աշխատենք մեր հայրենիքի փառքի և բարգաւաճման համար»։ Ուրախալի է պարսից նոր հիւպատոսի բերանից լսել այդպիսի համակրելի խօսքեր։

—

Մենք ստացանք Թիֆլիսի հայոց Հրատարակչական ընկերութեան լոյս ընծայած «Ողնու և նապաստակի դրաղը» պատկերազարդ մանկական գիրքը, որի պատկերները պատրաստված են Գերմանիայում։ Դա մանկական գրքերի ներկայ սերիայի վեցերորդ համարն է։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԴԱՇՏԻՑ

Յոյն-թիւրքական պատերազմը պաշտօնապէս սկսվել է ապրիլի 5-ին, կէս գիշերին, երբ յոյները եօթը տեղ անցել են սահմանը։—Այսպէս վկայում են թիւրքաց պաշտօնական անձինք։ Սակայն, ինչպէս իրաւացի կերպով նկատում է «Русскія Вѣдомости» լրագիրը, դեռ կարելի է վիճելի համարել այն հարցը, թէ արդեօք յոյները են սկսել պատերազմը, թէ ոչ։ Ապրիլի 2-ին, այսինքն պատերազմից երեք օր առաջ, յունաց պատգամաւորների ժողովում առաջին մինիստրը Դէլիանիս մի պատմական հայեացք գցեց կրետական հարցի վրա և յայտնեց, որ Կրետէի վերաբերմամբ յունաց կառավարութիւնը ունի իր որոշ հայեացքը, այն է, որ իւրաքանչիւր ազգ իրաւունք ունի տնօրինել իր վիճակը այնպէս, ինչպէս իր սեփական շահերն են պահանջում։ Ապա մինիստրը յայտնեց, որ Թիւրքիան ինքն է առիթ տուել զօրքեր հաւաքել սահմանագլխի վրա։ «Այս պատճառով, ասաց մինիստրը, մենք մեր պարտքը համարեցինք բաւականաչափ գլխաւորապէս պատերազմական գործերով և պատրաստել զօրքը, որ կարող կը լինէր սկսել պատերազմ ազգի պատուի և շահերի պաշտպանութեան համար»։ Ի վերջոյ, Դէլիանիս 23 միլիոն դրաքմ ներքին փոխառութիւն առաջարկեց պատերազմական պէտքերի համար և այդ առաջարկութիւնը ընդունվեց ծափահարութիւններով։

Ֆրանսիական «Figaro» լրագրի թղթակիցը մասյլ գոյներով է նկարագրում թիւրք զօրքի դրութիւնը յունական սահմանների վրա։ Թիւրք զինուորների մի մասը լաւ է հագնված, միւս մասը նոյն իսկ կօշիկներ չունի։ Նրանք կարօտ են կերակուրի և հագուստի։ Ծաղիկ և փորհարինք հիանդութիւնները սաստիկ տարածված են նրանց մէջ։ Իսկ գերմանական լրագիրները շարունակում են հաւատացնել, որ թիւրքաց զօրքը աւելի լաւ է զինված և աւելի լաւ է պատրաստված քան յոյն զօրքը։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ ԵՒ ԹԻՒՐՔԻԱ

—«Int. Corresp.» հաղորդում է հետևեալը յունաց Գէորգ թագաւորի խօսակցութեան մասին ռուսաց դեսպան Օնուի հետ։ Պ. Օնու դարձրեց թագաւորի ուշադրութիւնը այն բանի վրա, որ Ռուսաստանը վաղուց արդէն պարտաւորվել է Թիւրքիայի առաջ՝ պահպանելու նրա ամբողջութիւնը, թէև այդ պարտաւորութիւնը պայմանաւորված է բէֆորմների իրագործմամբ։ Յամենայն դէպս, Ռուսաստանը չէ կարող այժմ համաձայնութիւն տալ Թիւրքիան բաժանելու, և այդ պատճառով անհպատակ կը լինի Յունաստանի և Թիւրքիայի պատերազմը։ Բայց դրանից սուլթանը յայտնել է ռուսաց կառավարութեան, որ նա խոյս կը տայ որ և է արիւնհեղութիւնից, որչափ այդ հնարաւոր լինի։ Թագաւորը պատասխանեց դրան, որ հանգամանքները աւելի զօրաւոր են, քան խաղաղութիւնը պահպանելու ամենաանկեղծ ցանկութիւնը։ Կրետէի արիւնահեղ կռիւները, ի հարկէ, արձագանք կը գտնեն Մակեդոնիայի սահմաններում։ Եթէ մեծ պետութիւնները չեն կարողանում խափանել արիւնհեղութիւնը Կրետէում, էլ աւելի չեն կարող խափանել Մակեդոնիայում։

ՀԱՅ ՈՐԲԵՐԻ ՎԻՃԱԿԸ

Կ. Պոլիս, ապրիլի 2 ին

Պատրիարքարանը անհոգութիւն կը ցուցնէ և մի ամենապարզ խնդրի մէջ։ Հազարաւոր որդեր, 8—14 տարեկան, մանչ ու աղջիկ գերման բողոքականաց և լատին կրօնաւորների ձեռքն անցած են։ Ջը կարծուի թէ այդ աղայք՝ որբեր են, ընդհակառակը՝ շատ քիչերն են, որ իրանց կամ հայրը, կամ մայրը կորսնցուցած են, ընդհանրապէս շատերն հայր ալ ունեն՝ մայր ալ, որոնք յուսահատվելով յանձնած են իրանց զաւակներն օտարներու ձեռքն, և հիմա սարսափ պաշարեր է զիրենք կարդալով իրենց այդ անմեղ զաւակներուն նամակներն որ գրված են գաղտնի կերպով և ղրկված՝ տարբեր միջոցներով։ Բայց ինչ կրնան ընել. ստորագրութիւն տուած են անգամ մը անոնց ձեռքն՝ թէ այլ ևս զաւակներն իրենցը չեն, մինչև որ մեծնան՝ ու մարդ ըլլան,—տեսաք խելքը,—խելքերը այնպէս կարծեր են՝ թէ իրենց տղաքը՝ մինչև որ մեծնան՝ բարոյապէս, ֆիզիքապէս և մտաւորապէս պիտի խնամուին՝ և յետոյ պիտի վերադարձուին։ Հիմա երբ նամակները կը կարդան՝ թէ հնար չունին հայերէն խօսելու, հայոց եկեղեցին երթալու, հայ մարդոց հետ տեսնուելու, և վերջապէս ստիպված են, ինչ որ հայկական է՝ մէկդի թողնելու, երբ կը կարդան՝ թէ իրենց անուններն անգամ՝ գերմանական, լատինական և այլն փոխված են ու խեղճ տղաք յիշելով իրանց հայրենի յիշատակները, հայրենական տունը, հայ դպրոցը, հայ դասատուն, հայ-

ընկերը, փրկութիւն կաղաղակեն,—ծնողներն միջոց կը փնտռեն՝ որ իրենց աղաքը ետ բերել տան։ Սակայն իզուր, հազարաւոր աղաք ձեռքէ ելած են, և ցաւալին այն է, որ տակաւին կը շարունակվի այդ ընթացքը։

Պատրիարքարանն արդէն ամեն բան երեսի վրա թողեր է, հայ թշուառներու անունով ստակներ կը բաշխուին մայրաքաղաքիս արուարձաններու մէջ օտարներու ձեռքով, և պատրիարքարանը ձայն ձուն չը հաներ։ Իզմիրլեան պատրիարքի ժամանակ՝ օտարի մը կողմէն մինչև իսկ հարիւր դահեկան նպաստ մը լիներ՝ անպատճառ այդ գումարն ալ պատրիարքարան պէտք էր որ գար, առանց պատրիարքարանի գիտութեան բան մը չէր ըլլայ, հիմայ ինչ տեսակ քաղաքականութիւն է, որ Օրմանեան՝ քնաւ ձայն չի բարձրացներ։ Օրմանեան՝ որ մաղի չտի Համիդի խաթերը դպչել չուզէր, արդեօք թէ վերոյիշեալ դրամական նպաստներու բաշխման գործոյն և թէ խեղճ հայ աղայոց օտարներու ձեռք չը յանձնուելու և անոնց համար հնարք մը խորհելու խնդրոյն մէջ Համիդի խաթերը դպչելու բան մը կը նկատէ։ Գոնէ հայ ծնողք հոգ տանեն, քանի որ պատրիարքանի հոգը չէ...

Գերուկ

ՆԱՄԱԿ ԱՆԳԼԻԱՅԻՑ

—

Լ օ ն դ օ ն, ապրիլի 10-ին

Արևելեան գործերուն այս մռայլ կացութեան մէջ, երբ «վաղը» այնքան մութ կերևի, յանկարծ կը հանին այնպիսի լուրեր, որոնք եթէ չատ դրական համարվող անձերէ չի գային, պիտի ենթադրէինք, թէ ցնորական զառանցանքներու հետևանքներ են։ Բայց «Թայմզն» է, ծանրախոհ, հանդարտամիտ «Թայմզն» է, որ ամենայն լրջութեամբ կը հաղորդէ իր Վիէննայի թղթակցի բերնով ու «ամենահաւատի ապրիլներէ», թէ՝ Թիւրքիոյ համար ելմտական բարեկարգութեան ծրագիրը առաջ կը տարուի։ Կոմս Մուրավիէվ յաջողած է համոզել Ռուսիոյ ելմտական նախարարը՝ ընդունելու համար Ֆրանսայի ելմտական ծրագիրը Թիւրքիոյ մասին։ Ծրագիր, որուն հզօրապէս կը դիմադրեր պ. Նելիսոֆ։ Ֆրանսայի սեղանաւորական խումբ մը պատրաստեր է հետևաբար Թիւրքիոյ համար փոխատուութեան մը ծրագիրը, զոր պիտի ներկայացնէ ռուսական կառավարութեան, և որուն հաճութիւնը առնելէ յետոյ միայն պիտի գործադրէ։

Ու յանդգնիցը։—«Այս փոխատուութիւնը ընելու է, որպէս զի Թիւրքիոյ մէջ բարեկարգութիւնները գործադրել կարելի ըլլայ։»!! Տաճկաստանի տարաբաղդ ժողովուրդներուն համար այսքան սիրտ հատցնող աղնուասիրտ սեղանաւորներ կը գտնուին երեր աշխարհիս վրա, ու մենք չէինք գիտեր! ու ինչպէս այս առթիւ չը յիշենք տիկին Ադանի հրատարակած շարք մը յօդուածները իր «Նուվէլ Ռէվիւ» հանդիսին մէջ, «Պ. Հանոթօյի քաղաքական սխալները» վերնագրին ներքև։ Այդ յօդուածներուն մէջ պայծառ յստակութեամբ տիկին Ադան ցոյց կուտայ, թէ պ. Հանոթօ արևելեան խնդրին մէջ Ֆրանսայի քաղաքականութիւնը կը վարէ սեղանաւորական շահերու տեսակէտով, շահեր, որոնք և ոչ իսկ Ֆրանսական ազգին պատկանելու քիչ շատ արդարացումը իրենց հետ կրնան բերել. միջազգային խմբակի մը շահերն են միայն։

Այս տեսութիւնները երկու երեք ամիս առաջ պարզուեցան «Մշակի» թղթակցութիւններուն մէջ ալ։ Պոլսէն ուղղակի մեզի եկած տեղեկութիւնները կը շարունակէին հաստատել նախապէս մեր ունեցած համոզումները։

Ո՞րն է սակայն կատակերգութիւնը. յունական սահմանագլխին վրա խաղ պատրաստվող ողբերգութիւնը, թէ «Թայմզի» սիւնակներուն մէջ արձագանք գտած սեղանաւորական ներշնչումը։

Երկուքն ալ թերևս աղետ մը պատրաստեն Կարմիր-սուլթանին։ Մաղթենք ու սպասենք։

***

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

—

Ո ւ բ մ ի, մարտի 21-ին

Մի ամիս է, որ մեծ խնդիր մը յուզվում է այս կողմերը։ Պարսից կառավարութիւնը որոշել էր այս տարի սահմանագլխի աւազակաբարոյ քրդերից Շիկակ կոչված ցեղը բոլորովին ցիրուցան անել՝ քանդելով ու կործանելով նրանց որջերը, որոնք գտնվում են Օսմանի լեռներում, ընդ հրամանատարութեամբ Մէհմէդ Էմինի։ Անցեալ տարվայ Վանայ և շրջակայ գիւղերէից կոտորածներից և կողոպտումներից նրանք բերել էին մի մեծ աւար՝ 500,000 ռուբլու արժողութեամբ։ Վեհափառ Շահի հրամանն էր նրանց բոլորովին բնաջինջ անել, և իսկոյն պատրաստվեց մի զինուորական արշաւանք, որին մասնակցեցին հետևեալ պետական անձինք և ոյժեր՝ գեներալ Սրաջը Սալթանա՝ իր զօրաբանակով, իբր 2000 մարդ, գեներալ Սամռամը Նեմ՝ իր մարդիկներով, իբր 2000 մարդ, Աղսխան Միրբէնջ՝ իր ձիաւորներով՝ 3000 մարդ, Մավանայից Բէխոս Բէջանը՝ իր ասորի կարիճներով՝ 250 մարդ, սահմանագլխի պարսկահպատակ քրդեր իրանց ցեղապետներով՝ 2000 մարդ. այս բոլոր ոյժերին վրա աւելցված էր նաև 9 թնդանօթ։

Նրանց հաւաքվելը և դէպի Օսմանի ուղևորվելը բաւական ժամանակ տևեց, որի միջոցին չիկակները նախատեսնելով իրանց սպառնացող վտանգը, փութացին մի պատգամաւորութիւն ուղարկել Ուրմիոյ Հաքիմ Զաֆէրը Սալթանային՝ առաջարկելով իրանց պատրաստականութիւնը ցեղի բոլոր ապառիկ մնացած մալիէթ-ները—տուրքեր անմիջապէս հատուցանելու և բացի դրանից մեծագումար դրամական նուէրներ անելու բարձրագոյն տեղեր, որպէս զի այս անգամ էլ նրանց ներում շնորհվի։ Բայց այս ամեն ջանքերը բոլորովին իզուր եղան և պատգամաւորները բանաք ձգվեցին, իսկ արշաւանքը որոշված ծրագրով սկսվեց և դեռ շարունակվում է։ Ստացված տեղեկութիւնների համաձայն՝ արդէն մի քանի օր առաջ Ուրբատ գիւղի վրա մի յարձակում եղած է պարսից ոյժերի կողմից այնտեղ համախմբված չիկակների գլխաւոր մարդիկը ձերբակալելու համար, որպէս զի առանց լուրջ դիմադրութեան հանդիպելու կարելի լինէր հասնել առաջադրեալ նպատակին. ցեղապետները սակայն յաջողել են փախչել, իսկ ամբողջ գիւղը աւարի առնված է զօրքերից. սպանված են նաև մի քանի քրդեր։ Շիկակները չփոթված սկսում են իրանց միւս գիւղերից խայտ տալ դէպ կեանքերին փրկելու համար և այս կերպով 5—6 գիւղեր բոլորովին թալանվում են, 2 գիւղեր բոլորովին այրված են պարսիկներից առանց որ և է ընդհարում ունենալու աւազակների հետ։ Բէօխոս Բէջանը և իր ասորի կարիճները եռանդուն կերպով մասնակցել են այդ յարձակումներին և արժանացել են մեծ գովեստի և ընդունել են հարուստ աւար ի քաջալերութիւն իրանց ցոյց տուած քաջութեան։

Ըստ երևոյթին չիկակների վերջնական ջնջումը այս անգամ անխուսափելի է, նկատելով որ ձիւնի չատութեան պատճառով ոչ մի տեղ չեն կարող փախչել և արդէն Բաժերկէում էլ օսմանեան զօրքերը պատրաստ կեցած են նրանց փախուստը դէպի Գէվէռի լեռնաշաւը զինուզօրութեամբ արգելելու համար։ Դրանց վրին շատ ծանր մեղքեր բարդված են։ Բաշդալէի և Գէվէռի հայաբնակ հարուստ գիւղերը նրանք հիմնայատակ քարուքանդ արեցին, որոնց աղքատացած ժողովուրդները այսօր դռնից դուռ հաց են խնդրում։ Երևում է արդարութիւնը իր վրէժը վերջապէս լուծելու է այս անգամ։

Արզոս

ՆԱՄԱԿ ԲՈԼԳԱՐԻԱՅԻՑ

—

Ռ ո ւ ս ճ ո ւ ք, մարտի 26-ին

Վերջապէս մարտի 14-ին այստեղի հայ ընթերցարանին մէջ Երիտասարդաց Ընթերցասիրաց Ընկերութեան ընդհանուր ժողովը գումարվեցաւ, հազիւ 25 անդամներով։ Օրակարգի խնդիրներն էին՝ ընտրութիւն մայր դիւանի ու տնօրէն խորհրդոյ, այլ և այլ խնդիրներ։ Նախ մայր-դիւանի ատենապետը կարդաց հաշուեկշիռը, թէ ինչ մուտք և ելք ունեցած է ընթերցարանը ամբողջ 1896 տարվայ շրջանին մէջ։ Անդամոց հաւանութիւնը առնելէ վերջ՝ որոշվեցաւ նոր ընտրութիւն կատարել։ Ընտրվեցան 7 անձեր տնօրէն խորհրդոյ համար ու մայր-դիւանի 2 անդամք ևս վերընտրելի եղան։ Կը յուսանք թէ նոր վարչութիւնը իր ստանձնած բարոյական կարգապահութեանց մէջ չը պիտի թերանայ և եռանդեամբ ու ամենայն զոհողութիւններով պիտի աշխատի ընթերցարանի առաջադիմութեան համար։

Ցաւալի կէտ մը կայ, զոր կուզեմ հաղորդել։ Ռուսճուքի հայ երիտասարդութիւնը տակաւին մինչև այժմ կը շարունակէ անտարբեր կացութիւն մը, զոր շարունակաբար մի քանի տարիէ ի վեր ցոյց տուած է. ընդհանուր ժողով կը գումարվի ու փոխանակ բոլոր անդամներն ևս ներկայ լինելու, որպէս զի իրանց անդամակցական պարտականութիւնները կատարեն, մեծ մասամբ բացակայ կը լինեն ժողովէն։ Դրանք լաւ գիտնալու են թէ՝ իրանց ցոյց տուած այդ անտարբեր ընթացքով՝ ընթերցարանի քայքայման պատճառ կըլլան։ Մեր լսածին նայելով, ընթերցարան այժմ այնքան մեծ հասոյթներ չունի, որքան մի տարի առաջ և դա արդիւնք է երիտասարդութեան ընթերցարանէ հեռանալը։

Մի քանի ժամանակէ ի վեր քաղաքս հասած է մի հայ դերասանական խումբ, որն արդէն մի քանի ներկայացումներ տուաւ թիւրքերէն ու հայերէն լեզուաւ։

Յ. Գէորգեան

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սուլթան Համիդ շաբաթել է շնորհակալութիւն յայտնել իր զօրքին և հրամանատար Էդհէմ փաշային։ Արդեօք շատ չէ՞ շաբաթում։ Շատ մի ուրախանաք, տխրել կայ, ասում է ժողովրդական իմաստուն առածը...

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ԲԵՄԻՑ

Կ. ՊՕԼԻՍ, 9 ապրիլի։ Էլասօնից ստացված հեռագիրը հաղորդում է, որ 5-դ զօրաբաժինը, Նէշադ-փաշայի հրամանատարութեան տակ, վերցրեց Կուրտիավլի և դրաւեց Տիրնանատեպէսի լեռը, որը տիրապետում է Պաղալիվադօի լեռնանցքի և բարձրութիւններիվրա։ Այդ դիրքերի վրա զբաղված են թնդանօթներ։ Յոյներից խլած Մալուտայի բարձրութիւնների վրա դրված են երեք, իսկ Պերկարիի բարձրութիւնների վրա երկու բատարիաներ։ Մինչև այժմ վերցված են երեք սահմանադծային դիրքեր։ Վերցված են նոյնպէս Կարադերէ, Կարդչալի, և Սեմերա, Տեպէ և Կաղակիր դիրքերը. յոյները յետ քաշվեցին, թողնելով պատերազմական նիւթեր։ Կռիւը շարունակվում է յոյների պաշտպանողական գծով։ Նէրաչիսի մօտ, նոյնպէս և շարունակվում են թիւրքերի պատրաստութիւնները Լարիսայի վրա արշաւելու համար։

Սուլթանը իր երախտագիտութիւնը յայտնեց Էդհէմ-փաշային և զօրքին։

ԱԹԷՆՔ, 9 ապրիլի։ Գործող զօրքի մէջ մացնված են ժանդարմներ և ոստիկանական գնդեր և ուղարկված են դէպի սահմանը։ Քաղաքներում ոստիկանական ծառայութիւն յօժարակամ յանձն առան քաղաքացիները։

Կ. ՊՕԼԻՍ, 9 ապրիլի։ Գլխաւոր հրամանատար Էդհէմ-փաշան արշաւում է դէպի Լարիսա և յոյս ունի տիրել քաղաքը այսօր կամ վաղը։

Բ. Դրան հաղորդած տեղեկութիւնների համեմատ, թիւրքաց բոլոր սահմանային դիրքերը, որոնց յոյները տիրել էին շաբաթ, յետ են խլված, բացի Անիլիսպիս սահմանագծային սարը, որը նշանակութիւն չունի։ Որովհետև թշնամին չէ կարող երկար ժամանակ դիմանալ դիրքի վրա, —նրա գրաւումը սպասվում է ժամ առ ժամ։ Ուրբաթ օր թիւրքերի կորուստը համեմատաբար նշանաւոր է, բայց կիրակի և երկուշաբթի թիւրքերի կորուստները չնչին են։

Ապրիլի 9-ին շոգենաւով ճանապարհ ընկաւ յունաց դեսպանը իր պաշտօնեաներով։

Հացի բերնով այստեղից դուրս եկած յունաց երկու շոգենաւեր բռնված են Դարդանէլում, բայց յետոյ ազատ արձակվեցին։

ԼՕՆԴՕՆ, 9 ապրիլի։ «Morning Post» լրագրին Կ. Պոլսից հեռագրում են. «Լուրեր են պատում, որոնք դեռ ևս չեն հաստատված, որ յոյները, թիւրքերի հետ ունեցած կռուից յետոյ, դրաւեցին Միտելինու և Խիոս։ Թիւրքաց նաւատորմը, դիմելով դէպի Բէզիկեան ծովածոցը, վերադարձաւ դէպի Նագարա հրամանդանը։ Հաղորդվում է, որ Խիոսում, Միտելենում և Զամօսում խառնակութիւններ տեղի ունեցան և որ սպասում են Յունաստանի օգնութեամբ կազմակերպված ապստամբութեան։»

Էլասօնից ստացված հեռագրի համաձայն, յոյները հեռացան Ցուրնավօից, բայց կռիւը շարունակվում է Կուրտայի և Դամասիի մօտ, ուր թիւրքաց բատարէաները կրակ էին անում Ցարկօսի մօտ գտնվող յունաց արտիլերիայի վրա։ Եթէ այդ երկու կէտերը դրաւվեն, դէպի Լարիսա առաջ ընթանալը դժուարութիւններ չէ ներկայացնում։

Ապրիլի 9-ին դէպի Դարդանէլ գնաց երկրորդ նաւատորմը։

«Բէյտէրի գործակալութեանը» Մալուսեան լեռնանցքից հաղորդում են ապրիլի 8-ից. «Ընդհանուր յարձակման համար թիւրքերը եռանդով պատրաստվում են։ Նէշադ-փաշան սկսեց յարձակումը Ցուրնավօի մօտ գտնվող վերջին բարձրութեան վրա։ Հեռագիրը ուղարկելու ժամանակ կռիւը դեռ շարունակվում է։ Ցոյները երեք թնդանօթներ դրին բարձրութեան վրա, բայց չուտով դադարեցրին թնդանօթաձգութիւնը։ Ցոյները հաւաքվում են Ցուրնավօ։

ԱԹԷՆՔ, 10 ապրիլի։ Արտայից հեռագիր է ստացված, որով տեղեկացնում են, որ գնդապետ Մինոս արշաւեց դէպի Ֆիլիպիադէս։ Թիւրքերը հեռացան և հրդեհեցին քաղաքը։ Գնդապետ Մինոս մտաւ քաղաքը և բարձրացրեց յունական դրօշակը։

Կ. ՊՕԼԻՍ, 9 ապրիլի։ Էլասօնից ստացված հեռագիրներում հաղորդվում է, որ թիւրքերը տիրեցին Գերաչիս գետի և Նէզէրօսի մէջտեղ գտնվող յունական հողի վրա սահմանային բոլոր դիրքերը։ Երէկ Էդհէմ-փաշայի գլխաւոր բանակը գտնվում էր Ամարիում։ Ներկայումս գլխաւոր հրամանատարը առաջ է գնում։ Երէկ յունական եկեղեցիներում յորդորում էին թիւրքահպատակ յոյներին՝ աղնիւ պահել իրանց։ Նոյն տեսակ յորդորներով պատրիարքարանը, թիւրքաց կառավարութեան ցանկութեամբ, դիմեց և գաւառական յոյներին։

ՆԷԱՊՕԼ, 10 ապրիլի։ Պօստային երկու շոգենաւեր, մի կրէյսերի ուղեկցութեամբ, զօրքերով դէպի Կրետէ ուղևորվեցին։

ՍՕՖԻԱ, 10 ապրիլի։ Իշխանի Կ. Պոլիս գնալը յետաձգվել է յոյն-թիւրքական պատերազմի պատճառով։

ՊԱՐԻԶ, 10 ապրիլի։ Մի զրահակիր հրաման ստացաւ՝ ճանապարհ ընկնել դէպի Ֆալէր, ուր գնում են նոյնպէս պետութիւնների զանազան նաւերը։

Կ. ՊՕԼԻՍ, 10 ապրիլի։ Բ. Դրան ստացված տեղեկութիւնների համեմատ, Պրէվէզա նորերս կրկին ռմբակոծութեան ենթարկվեց չորս պատերազմական նաւերի կողմից։ Մտադրութիւն կայ նոյնպէս յարձակում գործել ցամաքի կողմից Սալագուրուի վրայով։

Ցոյների յետ քաշվելը Տիրնավօսից կատարվեց մեծ կարգով։

Կ. ՊՕԼԻՍ, 11 ապրիլի։ Պաշտօնապէս տեղեկացրված է, որ բոլոր յունական նաւերը ապրիլի 5-ից 15 օրվայ ընթացքում պէտք է հեռանան թիւրքաց ջրերից։ Սալոնիկեան ծովածոցի կարաբուրուն և Պանտոմի փարոսները 5 օրից յետոյ կը դադարեն լոյս տալ։ Այդ օրից բոլոր նաւերին արգելված է մանել Սալոնիկեան նաւահանգիստը գիշեր ժամանակ։

ԼՕՆԴՕՆ, 11 ապրիլի։ «Times» լրագրին Լարիսայից հեռագրում են. «Սարսափելի պահանջում են օգնական զօրքեր, որովհետև զօրքերը ուժասպառ են եղած թիւրքերի անդադար յարձակումներից։ Օգնական զօրքեր չատով ուղարկվեցին։»

ԼՕՆԴՕՆ, 11 ապրիլի։ Մէլբուռնից. Ապրիլի 9-ին, լուսաբացին, սկսվեց կատաղի կռիւ, որ առաջացաւ այն պատճառով, որ յոյները փորձ արին գրոհ տալով գրաւել թիւրքաց դիրքը։ Ցոյները յետ են մղված սարսափելի կորուստներով։ Կռիւը շարունակվում է։ Թիւրքերը զօրեղ պահեստի զօրք ունեն, որը կը կանչվի անհրաժեշտութեան դէպքում։ Երէկ կռիւ կար այդ կէտում։ Սպանվեց գեներալ Զէլալ-փաշա։

—

Կ. ՊՕԼԻՍ, 9 ապրիլի։ Թօքատում կը սկսվի դատաստանական քննութիւն նորերս տեղի ունեցած կոտորածին մասնակցողների դէմ։

ՎԻԷՆՆԱ, 10 ապրիլի։ «Neue Freie Presse» լրագիրը հերքում է այն լուրը, թէ Սերբիան զինուորվում է և նպատակ ունի խօսքից անցնել գործի։ Սերբական կառավարութիւնը նպատակ չունի որ և է կերպ դիմադրել Եւրոպայի խաղաղասէր նպատակներին։

ՎԻԷՆՆԱ, 10 ապրիլի։ Վիլհելմ կայսրը ժամանեց. կայսրանում դիմաւորեց նրան Ֆրանց Յովսէփ կայսրը։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 11 ապրիլի։ Ապրիլի 10-ին ժամանեցին Թագաւոր կայսրը, Թագուհի կայսրուհի Աւէքսանդրա Ֆէօդորօվնա և Մեծ Իշխանուհի Օլգա Նիկոլաէվնա։

Ապրիլի 10-ին արտաքսմանից վերադարձաւ կայսրուհի Մարիա Ֆէօդորօվնա։

ՄՕՆՏԷՎԻԴԷՕ, 10 ապրիլի։ Մի անծանօթ մարդ ատրճանակ արձակեց նախագահի վրա, ոչինչ վնաս չը հասցնելով նրան։ Զարագործը կալանաւորված է։

ՀՌՕՄ, 10 ապրիլի։ Երբ թագաւորը ձիարշաւ էր գնում, մի ինչ որ մարդ, ս. Յովհաննէսի գռների մօտ, քաղաքից երկու կիլօմէտր հեռու, չատով մօտեցաւ կառքին և ուղղեց դաշոյնը թագաւորի վրա, բայց, բաղդաւորապէս, անաջող, որովհետև թագաւորը ազատվեց հարուածից։ Թագաւորը ապա ձիարշաւ գնաց։ Զարագործը իսկոյն վայր գցեց դաշոյնը։ Նրան բռնեցին։ Նա ասեց, որ իր անունն է Պիէտրօ Աչիարիտօ, 24 տարեկան, Արտենայից, արհեստով դարբին։ Թագաւորը, երբ հասաւ ձիարշաւի դաշտը, ողևորված ցոյցերով ընդունվեց։

ԹՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՑԱՑՑՆՈՒՄ Է

—

ԹԻՖԼԻՍ Վ. Փափազեանց։ Ձեր նամակը կը տպագրվի։

ԺԸՆԵՎ. Ս. Շխ. Ստացանք «Ֆրանսիական Դեղին Գիրքը» յօդուածը։

ՐԻԴԱ, Ա. Ադելեանց. Ստացանք ձեր ուղարկած «Զատկական զրույց» պատկերը։ Կը հաղորդենք։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչ՝ ԱՆԴՐԷԱՍ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄՕՍԿՎԱՅԻ ԼԱԶԱՐԵԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԸ արևելեան լեզուաց յայտարարում է ի գիտութիւն հայ հասարակութեան, որ սկսած ներկայ ապրիլից երկու տարի ժամանակով չեն ընդունվի խնդիրներ Լազարեան ճեմարանը ձրիաթոշակ աշակերտի կանդիդատ ընդունելու համար, որովհետև արդէն եղած կանդիդատների թիւը շատ մեծ է, ուստի բոլոր խնդիրները՝ Լազարեան ճեմարանում ձրիաթոշակ աշակերտ ընդունելու վերաբերմամբ վերոյիշեալ ժամանակամիջոցում կը մնան առանց հետևանքի։

Վերատեսուչ Լ. ճեմար. արևելեան լեզուաց՝
2—2 Գէորգ Քանանեանց

ՄՈՒՐՏԱԳ

Ունենալով մի քանի աղատ ժամեր, կամենում է նրանց գործադրել ԱՆԳԼԻԵՐԷՆ դասերի համար։ Նա ապահովում է ուղիղ արտասանութիւն։ Եթէ չորս կամ աւելի անձինք ցանկանան միասին դաս վերցնել՝ նա կը վերցնի համեմատաբար փոքր վարձատրութիւն։ Հասցէն՝ Ր. Մարտիրոսեանցի տան բակում, Ալէքսանդրեան այգուդիմաց։ (№ 39) 3—5

ՏԻԿԻՆՊՐԻՎԵՏԵՐԱ---ՊԱՐՎԻՍ

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

Դասեր է տալիս։ Հասցէն՝ Ստարայա-Արբենալնայա, № 29, բակում։ (№ 37) 5—5

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
(Կուկիա, Վօրոնցօվի արձանի հանդէպ)
Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի կիրակի օրերից։

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան, վենեբական (սիֆիլիս) և ներքին հիւանդութիւնների։

Գ. Գ. ՁԻԿՈՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային հ.

Կին-բժիշկ ԴՈՒՆԱՅԵՎԱ-ԲՈՒԴԵՆԿՈ—10—11 ժ. կանանց և երեխայոց հ.

Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆՑ—10—11 ժ. կանանց հ. չորեքշաբթի, ուրբաթ և շաբաթ, իսկ 1½—2 ժ. երկուշաբթի, երեքշաբթի և հինգշաբթի։

Ի. Ֆ ՊՐՕՏԱՍԵՎԻՉ—12—1 ժ. ականջի, կոկորդի քթի և կրծքի հ. երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ։

Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆԵԱՆ—12—1 ժ. ներքին, երեխայոց և նեարդային հ. երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ։

Ա. Գ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

ՊՐՕՏԱՍԵՎԻՉ—5—6 ժ. երեք. հինգշ. և շաբաթ։
Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆԵԱՆ—5—6 ժ. երկուշաբթի չորեքշաբթի և ուրբաթ։
Բ. Ա. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ—6½—7½ ժ.

Հիւանդանոցումը քիմիական և խոշորացուցական հեռադիտութիւններ են անում մէզի, խիթի, արեան, կաթի և այլն։

Վճար 50 կ. չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կոնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
բժշկապետ ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ

ԿՕՆԿՈՒՐՍԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

որ հիմնված է տնանկ Իվան Բոնավենտուրովիչ Տելեֆոնի գործերի համար, յայտարարում է, որ ինքն ծախում է կամաւոր գնով մինչև այս ապրիլ ամսի 18-ը վեց դատարկ հողաբաժիններ, իւրաքանչիւր հողաբաժինը 256 քառ. սաժէնից մինչև 318 քառ. սաժէն, և գտնվում է Մոլոկանական փողոցի վրա, Աւճալեան ձիաքարշ երկաթուղու դէմ վրա, երկաթուղու կայարանի մօտ, ուր առաջ կար Տելեֆոնի փայտեղէնի պահեստ։ Իսկ այն հողաբաժինները, կամ որոնք չեն ծախվի մինչև ապրիլի 18-ը, հրապարակական աճուրդի կը դրվեն 1897 թ. ապրիլի 18-ին, ցերեկվայ 12 ժամին, կոնկուրսային վարչութեան մէջ, Նիկոլաեվսկայա փողոցի վրա, № 81 տան մէջ։ Հողաբաժինները կարող են միացվել երկուսը և աւելի միասին, կոնկուրսային վարչութեան հետ համաձայնութիւն կայացնելով։ (№ 42) 2—5

BATEAUX A VAPEUR FRANÇAIS N. PAQUET ET C-ie

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Կանոնաւոր և ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԷՅԼԻՑ ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբաթը մի անգամ, սկսած յունվարի 25/6-ի չորեքշաբթիից,

Եւ հակառակը՝ Բաթումից Մարսէլ, մանելով Տրապիզոն, Սամսոն և Պօլիս։ Մեկնում է Բաթումից՝ չորեքշաբթի, ապրիլ ամսի 16/28-ին ՍԻՐԿԱՍԻ շոգենաւը, նաւապետ ԳԱՐՈՒՇ և այդպէս շարունակաբար, երկու շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամի 4-ին ճաշից յետոյ։ Բաթումից Պարիզ ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ տրվում են սովորականից

Պակաս գներով։ Ապրանքների և ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւնների ստանալու համար թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան գործակատարներին՝

ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ—պ. Վիկտոր դ'Արնօին, Նաբէրժնայա։ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—պ. Օ. Դ. Բարեկենդանեանին, Սիոնի փող. նախկին Արծրունու քարվանսարա։ ԲԱԴՈՒ—պ. Ա. Դիլդարեանին, Կոլիբաբակինսկայա հրապարակ։ ՆՈՎՈՐՕՍՍԻՅՍԿ—պ. Մելխիոր Հերչինրոդերին։ (№ 16) 7—20

ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐԸ ԿՐԱԿԻՑ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԱՊԱՀՈՎԵԼՈՒ ԹԻՖԼԻՍԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

յայտարարում է ի գիտութիւն ընկերութեան պատ. անդամների, որ երեքշաբթի, ապրիլի 15-ին, ժամը 11-ին, քաղաքային դումայի դահլիճում նշանակված է

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

Քննելու և հաստատելու՝

1) Վարչութեան 1896 թվի հաշիւը։
2) 1897 թվի ծախսերի նախահաշիւը։
3) Վարչութեան զեկուցումը ապահովագրական դրոյմների մասին։
4) Վարչութեան զեկուցումը քաղաքային փոխադարձ Ապահովութեան ընկերութիւնների ներկայացուցիչների առաջիկայ IV ժողովի մասին։
5) Ընկերութեան ճարտարապետի ընտրութիւնը։
6) Ընտրութիւն պաշտօնատար անձերի.—Վարչութեան նախագահի փոխարէն հերթով հրաժարվող Պ. Ի. Ալիբէկովի, վարչութեան անդամների երկու կանդիդատներ Պ. Ս. Վասիլեվի և Ա. Ի. Խրեանֆօվի փոխարէն. վերահսկիչ կոմիտեի երկու անդամների՝ Գ. Մ. Կոլուբանսկու և իշխան Ն. Ա. Արզուտինսկիյ—Դոլգորուկովի պաշտօնավարութեան ժամանակը լրացած լինելու պատճառով. և նրանց երկու կանդիդատների՝ փոխարէն Ա. Գ. Պաչկէվիչի և Գ. Ա. Սաեվանովի. վերաքննիչ յանձնաժողովի երկու անդամների, փոխարէն Գ. Խ. Շաբուդաղեանցի և Գ. Ի. Թամամշեվի և նրանց երկու կանդիդատների, փոխարէն Ա. Օ. Ներսէսովի։

Ընկերութեան այն անդամները, որոնք հնարաւորութիւն չունեն մասնակցելու ընդհանուր ժողովին, կարող են իրանց ձայնի իրաւունքը ուրիշներին յանձնել հաստատմամբ, որի վրա ստորագրութիւնը պիտի վաւերացրած լինի վարչութիւնից կամ ընդհանուր կարգով։ Մի և նոյն կալուածի մի քանի տէրերին, նոյնպէս և կառավարական և հասարակական հաստատութիւններին իրաւունք է տրվում մասնակցել ժողովին ի դէմս իրանց լիազօրների։

Հաւատարմագրերը պիտի ներկայացվեն վարչութեան ընդհանուր ժողովի նախընթաց օրը ցերեկուան ժամը 12-ից ոչ ուշ։

Նիստի դահլիճի մուտքը Վելիամինովսկայա փողոցից է։

2—2

ՇԻՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ՊՕՂՊԱՏԵԱՅ ԳԵՐԱՆՆԵՐ

Պօրտղանդիայի ցեմենտ

ԿՐԱԿԻՆ ԴԻՄԱՑՈՂ ԱՂԻՒՍ

և շինութեան ուրիշ մթերքներ վաճառվում են

ԻՆԹԻՆԵՐՆԵՐ ԵՄԲԱԼՕՎԻԵՎԱԼԻԽԱՆՕՎԻ

Գործարանի պահեստներում, ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, կայարանի մօտ։ (№ 38) 3—5

ԱՆՈՒՇԵՂԷՆՆԵՐԻ ԱՐՈՒԵՍՏԱՆՈՑ

Յ. Ալիխանեանի

КОНДИТЕРСКАЯ А. И. АЛИХАНОВА

(Վօրոնցօվի արձանի դիմաց և նոր բացված բաժանմունքում, Միքայէլեան փողոց, Ստեփանօվի տուն № 69)

Պատիւ ունեմ յայտնել Թիֆլիսի յարգելի հասարակութեանը, որ առաջիկայ ս. Յարութեան տօներին պատրաստում եմ, մեծ քանակութեամբ, ընտիր և համեղ ՊԱՍԿԱՆԵՐ, ԿՈՒԼԻՉՆԵՐ, ՄԱԶՈՒՐԻԿՆԵՐ, ԲՕՄԲՕՆԻԷՐՆԵՐ և այլ անուշահամ խմորեղէններ. նոյնպէս և ԶԱՏԿԱԿԱՆ ԸՆԾԱՆԵՐԻ համար, բազմատեսակ չքեղ իրեղէններ և ԶԱՏԿԱԿԱՆ ՓԱՅԼՈՒՆ ԶՈՒԱՆՆԵՐ, գործարանների իսկական գներով։ Ծառայն ուղարկելու դէպքում՝ յատուկ խնդրում եմ մեր ֆիրմայի դրոշմանիշի վրա առանձին ուշադրութիւն դարձնել։

2—2 (№ 40) Յ. ԱԼԻԽԱՆԵԱՆ

ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ

յ1-ն փետրվարի 1897

ՊԱՀԱՆՋՔ	Թիֆլիսում	Բաժիններում	Ընդամենը
1. Դրամարկղ (առձեռն թղթադրամ).....	293,864—74	188,040—19	481,904—93
2. Ընթացիկ հաշիւ Պետական Բանկ. բաժնում	905,032—88	835,700 —	1,740,732—88
3. Զեղչ. (Disconto) մուրհ. երկու ստորագրութ	3 629,362—73	1,834,800—47	5,464,163—20
4. Զեղչ. մուրհ. մի ստորագ. ապահ. տոկոս. թղթ.	415,211—48	18,000 —	433,211—48
5. Զեղչումն տոկոսաբեր թղթ., կտրոն. և այլն	31,530—22	14,586—82	46,117—04
6. Փոխատուութիւն գրաւականով՝			
ա) Պետութիւնից ապահ. տոկոսաբ. թղթերի	1,117,267—01	662,171—09	1,779,438—10
բ) » ոչ ապահ. » »	333,554 —	30,725 —	364,279 —
գ) Ապրանքների	— —	1,158,944—63	1,158,944—63
դ) Ոսկու և արծաթի	— —	4,434—91	4,434—91
7. Բանկի պատկանեալ տոկոսաբեր թղթեր.	1,928,255—47	81,945—23	2,010,200—70
8. Ոսկի և արտասահմանի փոխանակագրեր..	128,022—79	206,744—56	334,767—35
9. Տոկոսաբեր թղթեր պահեստի դրամագլխի...	— —	— —	— —
10. Թղթակիցներ՝			
ա) Նոցա հաշիւը (Loro).....	2,427,842—89	— —	2,427,842—89
բ) Բանկի հաշիւը (Nostro).....	3,048,285—64	— —	3,048,285—64
11. Բաժինների հաշիւը կենտր. վարչ. հետ...	2,050,567—60	— —	2,050,567—60
Կենտրոնական վարչութեան հաշիւը բաժինների հետ.....	— —	1,931,138—42	1,931,138—42
12. Պայմանաժամն անցուցած փոխատուութեան.	16,805 —	12,770 —	29,575 —
13. Բողոքված մուրհակներ.....	204 —	75 —	315 —
14. Ընթացիկ ծախսեր.....	8,662—03	9,814—58	18,476—61
15. Կահկարասիք և սկզբնական ծախսեր....	2,796—84	6,102—47	8,899—31
16. Յետ ստացուելիք ծախսեր.....	8,363—15	5,465—66	13,828—81
17. Գնումն և վաճառ. արժեթղթ. ըստ յանձնար.	— —	— —	— —
18. Անշարժ կալուածք.....	— —	50,777—82	50,777—82
Ր. Ա.	16,345,664—47	7,052,236—85	23,397,901—32

ՊԱՐՏՔ	Թիֆլիսում	Բաժիններում	Ընդամենը
1. Հիմնական դրամագլուխ (10,000 բաժնետոմսեր, à 200 ռուբլ)	2,000,000 —	— —	2,000,000 —
2. Պահեստի դրամագլուխ.....	1,000,000—	— —	1,000,000—
3. Առանձին պահեստի դրամագլուխ. . . .	14,693 80	— —	14,693 80
4. Դրամագլուխ չիջուց. անշարժ կալուածքի.	— —	3,768—78	3,768—78
5. Դրամական աւանդներ՝			
ա) Պայմանաժամով.....	4,559,109—91	1,977,992 —	6,537,101—91
բ) ց'Պահանջ.....	250,703—47	132,358 —	383,061—47
գ) Ընթացիկ հաշուով, հասարակ.....	1,422,620—86	2,531,262—63	3,953,883—48
դ) » » պայմանաւոր....	— —	64,615—64	64,615—64
6. Թղթակիցներ՝			
ա) Նոցա հաշիւը (Loro).....	2,032,398—32	— —	2,032,398—32
բ) Բանկի հաշիւը (Nostro).....	2,583,125—75	— —	2,583,125—75
7. Բաժինների հաշիւը կենտ. վարչութ. հետ.....	— —	2,057,822—25	2,057,822—25
8. Կենտրոն. վարչութ. հաշիւը բաժին. հետ.	1,944,212—10	— —	1,944,212—10
Բանկի բաժնետոմսերի անվճար կտրոնների բաշխը.....	4,884—90	— —	4,884—90
9. Զը վճարուած տոկոսներ, աւանդների, ընթացիկ հաշիւների և այլ գործողութեանց	94,146—58	42,116—01	136,262—59
10. Ստացուած տոկոսներ և յանձնարարականներ	78,234—77	54,190—70	132,425—47
11. Փոխանցիկ գումարներ.....	121,889—94	91,808—81	213,698—75
12. Արդիւնք 1895 թ.	239,644—07	96,302—04	335,946—11
Ր. Ա.	16,345,664—47	7,052,236—85	23,397,901—32

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 11 Апрѣля 1897 г. Типографія Канцел. Главнонач. Гражданск. частью на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.